

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ : ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

2012

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΗΜΟΥ ΜΑΛΕΒΥΖΙΟΥ

ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ :

ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

12/04/2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	σελ. 1-2
-----------------	----------

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

<u>1.1 ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ</u>	σελ. 3-4
<u>1.2 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ</u>	σελ. 4
<u>1.3 ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΝΟΜΙΚΑ</u>	σελ. 4
<u>1.4 ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΟΙ ΦΡΑΓΜΟΙ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ</u>	σελ. 5-9

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 2

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΜΑΛΕΒΥΖΙΟΥ

<u>2.1 ΣΤΟΧΟΙ & ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ</u>	σελ. 10-12
<u>2.2 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ</u>	σελ. 12-14
<u>2.3 ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ</u>	σελ. 14-18
<u>2.4 ΖΩΝΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ</u>	σελ. 18-21
<u>2.5 ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ</u>	σελ. 21-24

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 3

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

<u>3.1 ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ</u>	σελ. 25
<u>3.2 ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ</u>	σελ. 25-27
<u>3.3 ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ</u>	σελ. 27-28
<u>3.4 ΕΝΕΡΓΕΙΑ</u>	σελ. 28
<u>3.5 ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ</u>	σελ. 29
<u>3.6 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ</u>	σελ. 29-31

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 4

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΜΑΛΕΒΥΖΙ

- 4.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ σελ. 32-37
- 4.2 ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ σελ. 37-41
- 4.3 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ σελ. 42-44
- 4.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ σελ. 45-46

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Καταρχάς θα ήθελα να ευχαριστήσω το εκπαιδευτικό μου Ίδρυμα που με αφορμή την πτυχιακή μου εργασία, μου δόθηκε η ευκαιρία να εμβαθύνω τις γνώσεις μου επάνω στον τομέα της ύλης των σπουδών μου.

Ερευνώντας λοιπόν τα διάφορα στοιχεία που συλλέκτησαν κατά την αναζήτηση μου διαπίστωσα αλήθειες, οι οποίες άλλοτε είναι ευχάριστες και ενίοτε δυσάρεστες, σαν κάποιος πίνακας ζωγραφικής με πολλά και διάφορα χρώματα. Επέλεξα λοιπόν να ανακαλύψω την έννοια του τουρισμού στην Κρήτη και ειδικότερα στον Δήμο Μαλεβυζίου (λόγο συγγενικές ρίζες που με συνδέουν με την περιοχή) όχι μόνο διότι ο τουρισμός χαρακτηρίζεται ως η πρώτη πηγή εισοδήματος της Κρήτης, αλλά κύριως για της πολιτισμικές και περιβαλλοντολογικές επιρροές του. Ένας τουρισμός που διαμορφώνει, χτίζει, αναπλάθει και κάποιες φορές καταστρέφει χαρακτήρες και τοπία αν δεν αξιοποιηθεί με αρμονία.

Με αυτό τον τρόπο κατάφερα να αναπτύξω την εργασία μου στα εξής **τέσσερα** κεφάλαια :

Στο **πρώτο κεφάλαιο** αναφέρομαι στον **τουρισμό** σε γενικές γραμμές δηλαδή την *έννοια* του στην *οικονομία* όπως επίσης *νομικά* τη σημαίνει, πως αναπτύσσεται και τους λόγους για τους οποίους οι άνθρωποι είτε ταξιδεύουν είτε όχι. Ακολουθεί το **επόμενο κεφάλαιο, ερευνητική μέλετη στον δήμο Μαλεβυζίου**, όπου αναλύω τον τρόπο, τους στόχους και την *μεθοδολογία της μέλετης*, καθώς επίσης τις πηγες απο τις οποίες συγκέντρωσα όλο το υλικό στην *ενότητα 2.1*. Παρακάτω μαθαίνουμε για τα *διάφορα χαρακτηριστικά της περιοχής μελέτης*(δοηκιτηκά και φυσικά χαρακτηριστικά), ώστε να καταλάβουμε που αναφερόμαστε. Έπειτα ακολουθεί η *ενότητα* με τις *κλιματολογικές συνθήκες* της περιοχής και κάποια καιρικά φαινόμενα. Παρακάτω θα ανακαλύψουμε τις *ζώνες προστασίας* του τόπου με ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην παραλιακή ζώνη, που έχει την μεγαλύτερη τουριστική ανάπτυξη. Έτσι είμαστε πλέον έτοιμοι να δούμε την *τεχνική υποδομή* με τις συγκοινωνίες και μεταφορές στο Μαλεβύζι. Στο **κεφάλαιο 3** μπαίνουμε σιγά σιγά στα **χαρακτηριστικά** της οικονομίας κατανοώντας τους τρεις διάφορους τομείς της **τοπικής οικονομίας** (πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής τομέας) , για να επισημάνω στις σύντομες *ενότητες 3.4* και *3.5* γοργά την *φυσική ενέργεια* και τις *επικοινωνίες*, ώστε να καταλήξω στην *σημαντικότητα του φυσικού περιβάλλοντος* και την προστασία του.

Βλέποντας όλες τις παραπάνω ενότητες είμαστε έτοιμοι να γνωρίσουμε στο **τελευταίο κεφάλαιο τον τουρισμό στο Μαλεβύζι** με τις *κοινωνικές και πολιτισμικές του επιδράσεις*. Γρήγορα διαπιστώνουμε πως πρέπει να αναφέρθουμε στους ανθρώπους και κλάδους που ζουν με ή από τον τουρισμό στην *ενότητα ξενοδοχειακό δυναμικό* για να καταλήξουμε με της *επιπτώσεις του*, είτε αρνητικές είτε θετικές στην περιοχή μελέτης, ώστε να αναφέρω στην *τελευταία ενότητα 4.4* τα προσωπικά μου *συμπεράσματα* και κάποιες *πρότασεις* οι οποίες θα μπορούσαν να συμβάλλουν σε μια ανοδικά κλιμακωτή ανάπτυξη του τουρισμού στην περιοχή μελέτης.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

1.1 ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Ο τουρισμός δεν είναι ένα φαινόμενο ή ένα απλό σύνολο βιομηχανιών. Είναι μία ανθρώπινη δραστηριότητα η οποία περιγράφει την συμπεριφορά, την χρήση μέσων και την αλληλεπίδραση με άλλες οικονομίες και περιβάλλοντα. Εμπλέκει την φυσική κίνηση των τουριστών με τοποθεσίες διαφορετικές από τους τόπους διαμονής τους.

Το μεγαλύτερο μέρος του παγκόσμιου τουρισμού είναι μία μορφή αναψυχής, η οποία συνεπάγεται τη χρήση του προαιρετικού χρόνου των ατόμων. Υπάρχει όμως κάποιο μέρος του που είναι συνδεδεμένο με υποχρεώσεις, όπως για παράδειγμα είναι οι απαιτήσεις της δουλειάς και της υγείας. Παρόλο που για τον τουρισμό δεν υπάρχει ένας ορισμός καθολικά αποδεκτός, όλοι συμφωνούν ότι το ταξίδι και ο τουρισμός περιλαμβάνουν:

- A) Τουριστικές ανάγκες και κίνητρα
- B) Τουρισμό επιλεκτικής συμπεριφοράς και προορισμούς
- Γ) Ταξίδι μακριά από το σπίτι

Δ) Αγοραστικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των τουριστών και εκείνων που εφοδιάζουν με αγαθά για την ικανοποίηση των τουριστών. Επιδράσεις στους ντόπιους, στην οικονομία, στο περιβάλλον.

Για τον έλεγχο των επιδράσεων του τουρισμού είναι αναγκαίο να αναλύσουμε τις οικονομικές συνέπειες που αυτός συνεπάγεται και να αλληλοσυσχετίσουμε την οικονομία με την κοινωνιολογία, την ψυχολογία και την γεωγραφία του τουρισμού. Χρειαζόμαστε κατά συνέπεια ορισμούς που θα μας επιτρέψουν να παράγουμε μετρήσιμες μεταβλητές οι οποίες θα μας βοηθήσουν στην ανάλυση. Για στατιστικούς σκοπούς, οι ευρύτερα αποδεκτοί ορισμοί για τους διεθνείς επισκέπτες, που προσυμφωνήθηκαν στο Συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών στη Ρώμη το 1963, πάνω στο διεθνές ταξίδι και τον τουρισμό, είναι:

- A) Τουρίστες – προσωρινοί επισκέπτες σε μία χώρα που μένουν τουλάχιστον 24 ώρες, με σκοπό την αναψυχή ή τη δουλειά

B) Εκδρομείς – προσωρινοί επισκέπτες που μένουν σε μία χώρα λιγότερο από 24 ώρες, για τους ίδιους σκοπούς, εξαιρετέων των επιβατών διέλευσης “transit passengers”

Παρά τις μετέπειτα τροποποιήσεις αυτοί οι ορισμοί εξακολουθούν να σχηματίζουν ουσιαστικά τον πυρήνα των ορισμών του ταξιδιού και του τουρισμού.

1.2 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η οικονομική συνεισφορά του τουρισμού μετριέται σε όρους επενδύσεων, απασχόλησης, ισοζυγίου πληρωμών, αποτελεσμάτων σε κοινότητες και επιδράσεων στο φυσικό περιβάλλον των τόπων υποδοχής. Ο τουρισμός μπορεί να αποτελέσει τον υποκινητή της τουριστικής ανάπτυξης και της διεύρυνσης της οικονομίας και να οδηγήσει μία οικονομία σε υψηλότερα επίπεδα υλικής ευημερίας.

Συμβάλλει στην ανάπτυξη πολλών κλάδων της οικονομίας μέσα από τις πολλαπλασιαστικές του επιδράσεις στους άλλους κλάδους της οικονομίας. Οι δαπάνες των τουριστών διοχετεύονται μέσα από τις τουριστικές επιχειρήσεις σε άλλους τομείς, για την αγορά ειδών εμπορίου, αγροτικών προϊόντων κλπ., γεγονός που τονώνει αποτελεσματικά τους τομείς αυτούς. Ακόμα αποτελεί παράγοντα δημιουργίας και ανακατανομής του εισοδήματος. Οι τουριστικές δραστηριότητες συμβάλλουν στην κοινωνικά δικαιότερη και οικονομικά ευρύτερη κατανομή του εθνικού εισοδήματος και στην ανάπτυξη της περιφέρειας.

1.3 ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΝΟΜΙΚΑ

Οργανωμένο ταξίδι είναι προκαθορισμένος συνδυασμός τουλάχιστον εκ των ακολούθων στοιχείων ήτοι μεταφοράς, διαμονής, άλλων τουριστικών υπηρεσιών μη συμπληρωματικών της μεταφοράς ή της διαμονής που αντιπροσωπεύουν σημαντικό τμήμα του οργανωμένου ταξιδιού, εφόσον η εν λόγω παροχή υπερβαίνει τις 24 ώρες ή περιλαμβάνει μία διανυκτέρευση και πωλείται ή προσφέρεται προς πώληση σε μία συνολική τιμή. Οργανωμένο ταξίδι θεωρείται και όταν η παροχή των επί μέρους υπηρεσιών ενός και του αυτού οργανωμένου ταξιδιού γίνεται με ξεχωριστή τιμολόγηση.

1.4 ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΟΙ ΦΡΑΓΜΟΙ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ

Η πραγματοποίηση τουριστικής μετακίνησης, για λόγους ευχαρίστησης, είναι μία ανθρώπινη συμπεριφορά που μαθαίνεται. Κατά συνέπεια οι άνθρωποι πρέπει να παρακινούνται να ταξιδεύουν για ευχαρίστηση. Από τη στιγμή που θα πραγματοποιήσουν το πρώτο τους τουριστικό ταξίδι είναι πιθανό να θέλουν να το επαναλάβουν ολοένα και συχνότερα. Ο τουρισμός αναμφίβολα αποφέρει ικανοποιήσεις που μόνο οι τουριστικές εμπειρίες μπορούν να εξασφαλίσουν. Όπως είναι γνωστό, ο άνθρωπος ταξιδεύει συνήθως για περισσότερους από ένα λόγο. Τα βασικά κίνητρα για να πραγματοποιήσει ένα τουριστικό ταξίδι μπορούν να διακριθούν σε τέσσερις κατηγορίες και συγκεκριμένα στις εξής:

A) Φυσικά και κλιματολογικά κίνητρα: σε αυτήν την κατηγορία τουριστικών κινήτρων ανήκουν φυσικά και τα κλιματολογικά στοιχεία που ασκούν ισχυρή έλξη στους τουρίστες, όπως είναι για παράδειγμα η μορφολογία του εδάφους, η βλάστηση, η ηλιοφάνεια, η θερμοκρασία κλπ. Τα κίνητρα αυτά συμβάλλουν αποφασιστικά στην διαμόρφωση ορισμένων μορφών τουρισμού και συγκεκριμένα του τουρισμού χειμερινών σπορ, του θαλάσσιου τουρισμού, του τουρισμού παραχείμασης, του ορεινού τουρισμού κλπ.

B) Πολιτιστικά κίνητρα: σε αυτή την κατηγορία τουριστικών κινήτρων ανήκουν όλα εκείνα τα πολιτιστικά στοιχεία που συνθέτουν την πολιτιστική κληρονομιά μίας χώρας υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών, όπως για παράδειγμα ιστορικοί χώροι, αρχαιολογικά μνημεία, μουσεία, πινακοθήκες, λαϊκή τέχνη κλπ. Τα κίνητρα αυτά ασκούν περιορισμένη επίδραση στους σημερινούς τουρίστες και ειδικότερα σε αυτούς που κάνουν μαζικό τουρισμό.

Γ) Οικονομικά κίνητρα: σε αυτή την κατηγορία τουριστικών κινήτρων ανήκουν όλα εκείνα τα οικονομικά στοιχεία που συνθέτουν το κόστος ζωής στις χώρες υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών, το κόστος του ταξιδιού, το κόστος του τουριστικού πακέτου κλπ. Τα στοιχεία αυτά επηρεάζουν καθοριστικά τις μεγάλες μάζες των τουριστών, που ανήκουν κατά κανόνα στις μεσαίες

εισοδηματικές τάξεις, να επισκεφτούν ένα τουριστικό προορισμό

Δ) Ψυχολογικά κίνητρα: σε αυτή την κατηγορία τουριστικών κινήτρων ανήκουν οι εσωτερικές παρορμήσεις των τουριστών που επισκέπτονται έναν τουριστικό προορισμό και που οφείλονται στην ψυχολογική ανάγκη που αισθάνονται για αλλαγή, δηλαδή για κάτι νέο ή διαφορετικό. Τα κίνητρα αυτά, σε συνδυασμό με τη βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου, επηρεάζουν καθοριστικά τη λήψη αποφάσεων εκ μέρους τους να επισκεφθούν γνώριμους ή νέους τουριστικούς προορισμούς.

Τα κίνητρα δεν έχουν πάντα την ίδια επίδραση στα άτομα, αλλά διαφέρει αυτή βασικά ανάλογα με την ηλικία και το μορφωτικό τους επίπεδο. Η ηλικία μπορεί χωρίς άλλο να παίζει σημαντικό ρόλο στους τύπους των τουριστικών εμπειριών που αποτελούν πόλο έλξης για τα μεμονομένα άτομα. Οι νέοι άνθρωποι έχουν υψηλή ανεκτικότητα για όλους τους τύπους καινούριων τουριστικών εμπειριών και τούτο γιατί αυτοί είναι περισσότερο δεκτικοί νέων ιδεών και λιγότερο επιρρεπείς σε παλιές αντιλήψεις. Οι νέοι άνθρωποι ενδιαφέρονται συνήθως για νέους τουριστικούς προορισμούς και νέες τουριστικές εμπειρίες.

Για τα μεσήλικα άτομα οι ανέσεις μπορεί να είναι περισσότερο σημαντικές. Τα άτομα αυτά έχουν κάποια κοινωνική θέση και επιθυμούν να έχουν ανέσεις που συνδέονται με τη θέση αυτή. Μερικοί μεσήλικες πάλι επιθυμούν να ταξιδεύουν ομαδικά. Αυτή η προτίμηση θα πρέπει να αποδοθεί κατά κύριο λόγο στην παρέα που επιθυμούν να έχουν κατά την διάρκεια της τουριστικής τους μετακίνησης και της πρόσκαιρης βραχυχρόνιας παραμονής τους στον τουριστικό προορισμό που επισκέπτονται, καθώς επίσης στη σιγουριά και την ασφάλεια που αισθάνονται όταν ταξιδεύουν ομαδικά και κυρίως όταν υπάρχει και συνοδός στο γκρουπ.

Σε πιο προχωρημένη ηλικία τα άτομα αναπτύσσουν συνήθως απέχθεια για τουριστικές μετακινήσεις στο εξωτερικό και ταυτόχρονα μία βαθμιαία προτίμηση για εσωτερικό τουρισμό. Συγκεκριμένη όμως ηλικία για να συμβεί αυτό δεν υπάρχει.

Διαφορές στο μορφωτικό επίπεδο επηρεάζουν τους τύπους των νέων τουριστικών εμπειριών, που ένα άτομο είναι πρόθυμο να βιώσει. Όπως είναι γνωστό, άτομα με υψηλό μορφωτικό επίπεδο συνήθως κερδίζουν περισσότερα χρήματα και έχουν υψηλότερη κοινωνική θέση από αυτά των οποίων το μορφωτικό επίπεδο είναι

χαμηλότερο. Όσα μάλιστα από αυτά κατέχουν διοικητικές θέσεις σε επιχειρήσεις, είναι υποχρεωμένα να ταξιδεύουν συχνά στο εξωτερικό αλλά και στο εσωτερικό για επαγγελματικούς λόγους. Είναι φυσικό λοιπόν η κατηγορία αυτών των ατόμων να βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος όλων όσων ειδικεύονται στην παροχή μεμονομένων ή συνδυασμένων τουριστικών υπηρεσιών, όπως για παράδειγμα οι τουρ οπερέιτορς, οι ταξιδιωτικοί/τουριστικοί πράκτορες, οι αεροπορικές εταιρείες κλπ.

Υπάρχουν ορισμένοι λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι δεν ταξιδεύουν πολύ ή δεν ταξιδεύουν καθόλου. Οι λόγοι, που ως σημειωθεί αποτελούν προϊόν ψυχολογικών αναλύσεων, κάθε άλλο παρά σαν τελικές απαντήσεις μπορούν να θεωρηθούν στα ερωτήματα που τίθενται σχετικά με το γιατί ταξιδεύουν οι άνθρωποι και που ταξιδεύουν. Παρ'όλα αυτά όμως από μελέτες που έχουν γίνει παρέχεται η δυνατότητα να ταξινομηθούν οι φραγμοί της τουριστικής μετακίνησης των ανθρώπων σε έξι μεγάλες κατηγορίες και συγκεκριμένα στις εξής:

A) Κόστος: οι καταναλωτές/χρήστες ενεργούν μέσα στο πλαίσιο νομισματικών περιορισμών, που σημαίνει ότι οι δαπάνες για τουρισμό πρέπει να ανταγωνιστούν με τις άλλες δαπάνες που πραγματοποιούν αυτοί από το διακριτό τους εισόδημα. Το διακριτό εισόδημα, όπως είναι γνωστό, είναι αυτό που απομένει από το καθαρό εισόδημα μετά την αφαίρεση των βιοτικών δαπανών. Οι καταναλωτές λοιπόν, δηλαδή οι πιθανοί τουρίστες, αν συμπεριφέρονται ορθολογιστικά, θα πρέπει να διαλέξουν αυτά τα τουριστικά αγαθά και υπηρεσίες και σε αυτές τις ποσότητες, ποιότητες και ποικιλίες που τους επιτρέπει το διακριτό τους εισόδημα, έτσι ώστε από την κατανάλωση ή χρήση τους να μεγιστοποιείται η ωφέλεια ή χρησιμότητά τους.

B) Έλλειψη χρόνου: μία από τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να μπορέσει κανείς να κάνει τουρισμό είναι αναμφισβήτητα η ύπαρξη ελεύθερου χρόνου. Θα πρέπει όμως να διευκρινιστεί ότι ο ελεύθερος χρόνος για τον οποίο ο λόγος αναφέρεται στους εργαζόμενους και όχι σε ειδικές κατηγορίες ανθρώπων, όπως είναι για παράδειγμα οι συνταξιούχοι, οι εισοδηματίες κλπ, οπότε ο ελεύθερος χρόνος είναι οπωσδήποτε αυξημένος. Ο γενικός τουρισμός, δηλαδή ο τουρισμός διακοπών, συνδέεται άμεσα με τα μεγάλα

περιθώρια ελεύθερου χρόνου, όπως είναι οι άδειες που δικαιούνται οι εργαζόμενοι κάθε χρόνο. Κατά συνέπεια, όσο μεγαλύτερα είναι τα περιθώρια ελεύθερου χρόνου που έχει στη διάθεσή του ο άνθρωπος σήμερα, τόσο μεγαλύτερα είναι τα περιθώρια ικανοποίησης των διάφορων αναγκών και επιθυμιών του, μεταξύ των οποίων βέβαια και των τουριστικών με την πλατιά έννοια του όρου.

Γ) Περιορισμοί υγείας: η κατάσταση της υγείας των ανθρώπων, η αρτιμέλειά τους κλπ. πολλές φορές βάζει φραγμούς στην τουριστική τους μετακίνηση, ενώ ορισμένες φορές την κάνει και απαγορευτική. Αυτά τα άτομα είναι συνήθως καταδικασμένα να μένουν στο σπίτι τους όλο το χρόνο, εκτός αν τα οικονομικά τους από τη μία πλευρά και από την άλλη η φυσική τους κατάσταση το επιτρέπουν, θα κάνουν τουρισμό υγείας ή θεραπευτικό, όπως χαρακτηρίζεται και αλλιώς, ή τουρισμό αναπήρων, ή ατόμων με ειδικές ανάγκες, όπως χαρακτηρίζεται και αλλιώς.

Δ) Οικογενειακή κατάσταση: οι γονείς και τα παιδιά τους ιδιαίτερα όταν αυτά είναι μικρά, αντιμετωπίζουν πολλές φορές προβλήματα, τα οποία αν δεν βάζουν φραγμό στην τουριστική τους μετακίνηση τουλάχιστον την δυσκολεύουν σημαντικά. Τα προβλήματα αρχίζουν όταν και οι δύο γονείς είναι εργαζόμενοι. Για να κάνουν τουρισμό διακοπών, θα πρέπει οι άδειές τους να συμπίπτουν, κάτι που δεν είναι πάντα εύκολο να γίνει. Εξάλλου, η τουριστική μετακίνηση μιας οικογένειας με μικρά παιδιά δεν είναι εύκολη υπόθεση τόσο κατά την διάρκεια του ταξιδιού όσο και κατά την διάρκεια της πρόσκαιρης βραχυχρόνιας παραμονής σε ένα τουριστικό προορισμό. Πέρα από αυτό όμως, οι μακρινοί τουριστικοί προορισμοί πρέπει φυσιολογικά να αποκλείονται. Το ίδιο πρέπει να ισχύει για τουριστικούς προορισμούς με ελλειπή ή και ανύπαρκτη οργάνωση νοσοκομειακής περίθαλψης. Επειδή ακριβώς οι τουρ οπερέτορς συνειδητοποιούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι οικογένειες, όταν θέλουν να κάνουν τουρισμό, ανέπτυξαν τον οικογενειακό τουρισμό. Έτσι λοιπόν προσφέρουν στις οικογένειες φθηνά πακέτα και σε περίπτωση που δεν είναι προσιτά

στους προϋπολογισμούς τους, τους κάνουν επιπλέον και ειδικές εκπτώσεις για τα παιδιά. Επίσης οι τουριστικοί προορισμοί για τους οποίους φτιάχτηκαν τα τουριστικά πακέτα, έχουν την κατάλληλη υποδομή και ανωδομή για οικογενειακό τουρισμό, δηλαδή παιδικές χαρές, παιδικές πισίνες, παιδικούς σταθμούς κλπ. και ακόμα εξειδικευμένο προσωπικό για να προσέχει και να συντροφεύει τα μικρά κυρίως παιδιά, όταν οι γονείς τους ασχολούνται με κάτι άλλο.

Ε) Έλλειψη ενδιαφέροντος: η έλλειψη πληροφόρησης για τουριστικούς προορισμούς που θα μπορούσαν να προσφέρουν στους επισκέπτες ικανοποίηση και ευχάριστες εμπειρίες αποτελεί φραγμό στην τουριστική μετακίνηση ορισμένων ατόμων, που όσο παράξενο και αν φαίνεται στις ημέρες μας έχουν πολύ λίγο ή και καθόλου ταξιδέψει στην ζωή τους για τουριστικούς λόγους. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι τα άτομα εκείνα δεν έχουν καμία σχέση με τα άτομα εκείνα τα οποία δεν κάνουν τουρισμό επειδή δεν έχουν χρήματα ή ελεύθερο χρόνο.

Ζ) Φόβος: υπάρχει μία κατηγορία ανθρώπων που για λόγους φοβίας δεν μετακινούνται τουριστικά και ιδιαίτερα στο εξωτερικό. Οι λόγοι είναι πολλοί και διάφοροι. Έτσι λοιπόν υπάρχουν άτομα που δεν ταξιδεύουν σε τουριστικούς προορισμούς, όταν το μεταφορικό μέσο είναι αποκλειστικά και μόνο το αεροπλάνο, επειδή φοβούνται τα αεροπορικά ταξίδια. Άλλα πάλι άτομα φοβούνται να ταξιδέψουν με άλλα μεταφορικά μέσα και σε περίπτωση που δεν προσφέρονται εναλλακτικά μεταφορικά μέσα με τα οποία δεν φοβούνται να ταξιδέψουν, τότε θα προτιμήσουν να μην ταξιδέψουν καθόλου. Εκτός από τα άτομα που διακρίνονται για τη φόβια που έχουν να χρησιμοποιήσουν κάποιο μεταφορικό μέσο για την τουριστική τους μετακίνηση, υπάρχουν και άλλα που έχουν άλλες φοβίες, οι οποίες τα εμποδίζουν για τουριστικούς λόγους. Τέτοιου είδους φόβους μπορούν να προκαλούν για παράδειγμα οι πόλεμοι, οι κοινωνικές αναταραχές, οι επιδημίες και η αρνητική δημοσιότητα για έναν τουριστικό προορισμό ή μία ευρύτερη τουριστική περιοχή.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 2

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΜΑΛΕΒΥΖΙΟΥ

2.1 ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

A) Στόχοι

Κεντρικός στόχος της μελέτης είναι:

- 1) Η κατάρτιση του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης της δράσης
- 2) Η επεξεργασία του προγράμματος εφαρμογής του Στρατηγικού Σχεδίου
- 3) Ο προσδιορισμός των αναγκαίων μηχανισμών υλοποίησης του Σχεδίου

B) Κατευθύνσεις

Οι βασικές κατευθύνσεις της μελέτης είναι:

- 1) Η αναδιάρθρωση, ο εκσυγχρονισμός, και η καθετοποίηση του πρωτογενή τομέα με στόχο την ορθολογική εκμετάλλευση της γεωργικής γης και του ζωικού κεφαλαίου, η αύξηση του αγροτικού εισοδήματος και η δημιουργία τάσεων ισορροπίας στην οικονομία της περιοχής η οποία έχει μεταβληθεί τα τελευταία χρόνια.
- 2) Η υποστήριξη του τομέα του τουρισμού και η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών του κατά τρόπο ώστε να διατηρηθεί η υπάρχουσα τουριστική δραστηριότητα, να αναβαθμιστούν οι προσφερόμενες υπηρεσίες και τέλος να αναδειχθούν και να αξιοποιηθούν ευρύτερα οι φυσικοί και πολιτιστικοί χώροι της περιοχής και ιδιαίτερα της ενδοχώρας.
- 3) Η υποστήριξη του δευτερογενή τομέα τόσο στην μεταποίηση γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων όσο και στην ανάπτυξη της χειροτεχνίας και βιοτεχνίας, κλάδοι οι οποίοι μπορούν να δράσουν αυτόνομα αλλά και συμπληρωματικά τόσο στη γεωργική παραγωγή όσο και στον τουρισμό.

- 4) Η προστασία του περιβάλλοντος με την μελέτη και προγραμματισμό των ανάλογων διαδικασιών και την λήψη των κατάλληλων μέτρων, κυρίως για τα απόβλητα και τα απορρίμματα και ακόμη η αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος.

Διαδικασία

Η εκπόνηση της μελέτης περιλαμβάνει τα παρακάτω στάδια:

A) Συγκέντρωση πρωτογενών στοιχείων

Τα στοιχεία αφορούν την υφιστάμενη κατάσταση όλων των τομέων που συμβάλλουν ή μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη της περιοχής, και πιο συγκεκριμένα:

- 1) Φυσικά χαρακτηριστικά της περιοχής
- 2) Διοικητικά χαρακτηριστικά
- 3) Πληθυσμιακά χαρακτηριστικά
- 4) Χρήσεις γης
- 5) Παραγωγική δραστηριότητα
- 6) Υποδομές
- 7) Περιβάλλον

Επίσης συγκεντρώθηκαν όλα τα στατιστικά στοιχεία, οι διάφορες μελέτες, έρευνες και δημοσιεύματα που αφορούν την περιοχή, προκειμένου να υπάρξει η μεγαλύτερη δυνατή επάρκεια και αξιοπιστία των απόψεων και δεδομένων που διατυπώνονται.

Οι πηγές συγκέντρωσης τέτοιων στοιχείων είναι:

- 1) ΥΠΕΘΟ
- 2) ΥΠΕΧΩΔΕ
- 3) Περιφέρεια
- 4) Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση
- 5) Όραμα ΑΕ
- 6) ΕΣΥΕ
- 7) ΕΟΜΜΕΧ
- 8) ΕΟΤ
- 9) ΟΑΕΔ
- 10) Υπουργείο Πολιτισμού
- 11) Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας

B) Επεξεργασία πρωτογενών στοιχείων

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν ταξινομήθηκαν, ιεραρχήθηκαν και αναλύθηκαν κατά τρόπο ώστε για κάθε αναπτυξιακό τομέα:

- 1) Να εμφανίζεται αναλυτικά η υφιστάμενη κατάσταση.
- 2) Να είναι δυνατός ο εντοπισμός και η αξιολόγηση των «ασθενών αναπτυξιακών στοιχείων».
- 3) Να είναι δυνατός ο προσδιορισμός και ο καθορισμός των μέσων βελτίωσης της κατάστασης.

Γ) Εντοπισμός προβλημάτων κατά αναπτυξιακό τομέα

Με βάση τα αποτελέσματα της επεξεργασίας των πρωτογενών δεδομένων αξιολογήθηκαν και ομαδοποιήθηκαν τα βασικά αναπτυξιακά προβλήματα της περιοχής δράσης ανά τομέα και προσδιορίστηκε το πλαίσιο βελτίωσής τους.

Δ) Σχεδιασμός και σύνθεση του τελικού πλαισίου αναπτυξιακών μέτρων και έργου

Με βάση τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τη φάση της ανάλυσης καθορίστηκε το τελικό πλαίσιο των απαραίτητων αναπτυξιακών μέτρων και ενεργειών κατά αναπτυξιακό τομέα. Τα παραπάνω έργα και ενέργειες θα είναι δύο βασικών κατηγοριών:

- 1) Κύρια Αναπτυξιακά Έργα (HARD)
- 2) Έργα και Ενέργειες Υποστήριξης (SOFT)

2.2 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

A) Διοικητικά Χαρακτηριστικά

Η περιοχή μελέτης αποτελείται πλέον από 19 Κοινότητες που υπάγονται στον δήμο Μαλεβιζίου.

Οι κοινότητες με αλφαβητική σειρά είναι οι εξής:

1) Δήμος:

Μαλεβύζι

2) Κοινότητες : - **Ανάλογοι Προέδροι**

Αηδονοχώρι	Πιτσούλης Αγαμέμνωνας
Αχλάδα	Πεδιώτης Γεώργιος
Αστυράκι	Μάρκακης Ιωάννης
Γάζι	Απλαδά Βασιλεία
Γωνιές	Παντερής Ιωάννης
Δαμαστά	Μαυράκης Κωνσταντίνος
Καλέσσια	Βασιλάκης Αντώνιος
Καμάρι	Χατζάκης Νικόλαος
Καμαριώτη	Πατρωνάκης Κωνσταντίνος
Κεραμούτσι	Θραψανιωτάκη Καλλιόπη
Κορφές	Φαραζάκης Κωνσταντίνος
Κρουσώνας	Βογιατζάκης Ιωάννης
Λουτράκι	Καλλέργης Ελευθέριος
Μαράθι	Κοκκινάκης Θεοφάνης
Μονή	Πατραμάνης Ιωάννης
Ροδιά	Σταματάκης Αντώνιος
Σάρχο	Αδαμάκης Γεώργιος
Τύλλισος	Παπάζογλου Ιωάννης
Φόδελε	Φακουκάκης Ιωάννης

B) Φυσικά χαρακτηριστικά

1) Μορφολογία

Η περιοχή μελέτης εκτείνεται μεταξύ του ορεινού όγκου του Ψηλορείτη και της πεδινής και λοφώδους λεκάνης του Ηρακλείου. Χαρακτηριστικό στοιχείο της λεκάνης είναι η πεδιάδα του Σκαφιδάρá που επεκτείνεται νοτίως των Λινοπεραμάτων και μέχρι το χωριό Γάζι. Δυτικά του Σκαφιδάρá η πεδιάδα τερματίζεται απότομα από την απόκρημνη ασβεστολιθική πλαγιά του υψώματος της Κέρης.

Το ύψωμα της Κέρης έχει τετράγωνο σχεδόν σχήμα και διαστάσεις 2,5 επί 2,5 km.

2) Γεωλογικά Στοιχεία

Η Κρήτη γενικότερα χαρακτηρίζεται από έντονη τεκτονική δραστηριότητα εξαιτίας της θέσης της στο μέση της Μεσογείου και αποτελεί τον συνδετικό κρίκο μεταξύ της Αλπικής ορογένεσης της Ευρώπης και της Ασίας. Σύμφωνα με τη θεωρία των κινούμενων πλακών, η Κρήτη συμπίεζεται από την Αφρικανική πλάκα, η οποία κινείται βόρεια, και έτσι τα οριζόντια στρώματά της αναγκάζονται να ανυψωθούν ή να καταβυθιστούν και να σχηματιστούν οροσειρές, ρήγματα, καταβυθίσεις, κ.ά.

Στην κεντρική Κρήτη, οι βαθύτεροι σχηματισμοί που έχουν διαπιστωθεί ανήκουν στην Ιόνιο Ζώνη και αποτελούνται από ελαφρά μεταμορφωμένα πετρώματα (σχιστόλιθους και μάρμαρα). Επάνω από την Ιόνιο Ζώνη τοποθετούνται διαδοχικά: το Φυλλιτικό Σύστημα, η ασβεστοδολομιτική σειρά της Τρίπολης, η Ζώνη της Πίνδου ή Εθιάς, οι ορίζοντες Μιαμού και Βάτου και ο ορίζοντας της Άρβης των Αστερουσίων με κρυσταλλοχιστώδη και οφιολιθικά πετρώματα της Πελαγονικής Ζώνης.

Τα ανώτερα (τελευταία) στρώματα της Ιονίου Ζώνης αντιπροσωπεύονται από φλύσχη Ολιγοκαινικής ηλικίας. Αυτό σημαίνει ότι η απόθεση όλων των εσωτερικών ζωνών επάνω από την Ιόνιο Ζώνη έγινε μετά το Κάτω Ολιγόκαινο, δηλαδή πριν 35 εκατομμύρια χρόνια. Γενικότερα το νεογενές στην Κρήτη διακρίνεται σε 5 μεγάλες στρωματογραφικές ενότητες (στρώματα με τα ίδια λιθολογικά και παλαιοντολογικά χαρακτηριστικά): Πρίνας, Τεφελίου, Βρυσών, Ελληνικού, Αγίας Γαλήνης.

2.3 ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

A) Κλίμα

Το κλίμα της επαρχίας Μαλεβυζίου έχει τα χαρακτηριστικά του Μεσογειακού κλίματος με θερμό και ξηρό καλοκαίρι και ήπιο και βροχερό χειμώνα. Η περιοχή λόγω της γεωμορφολογίας της μπορεί να διακριθεί σε δύο κλιματικές ζώνες, την παραλιακή μεσογειακή ζώνη και την ορεινή ζώνη.

Στις ζώνες αυτές παρατηρείται διαφορά στο θερμομετρικό εύρος και στο ύψος των κατακρημνισμάτων. Έτσι η πρώτη ζώνη

χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερες χειμερινές και θερινές θερμοκρασίες, χαμηλότερο ύψος βροχής, και μεγαλύτερη σχετική υγρασία από ότι η δεύτερη ζώνη.

Ενδεικτικά αναφέρονται οι τιμές της μέσης ετήσιας βροχόπτωσης στους τέσσερις (4) αντιπροσωπευτικούς βροχομετρικούς σταθμούς της περιοχής για την περίοδο 1993-2003.

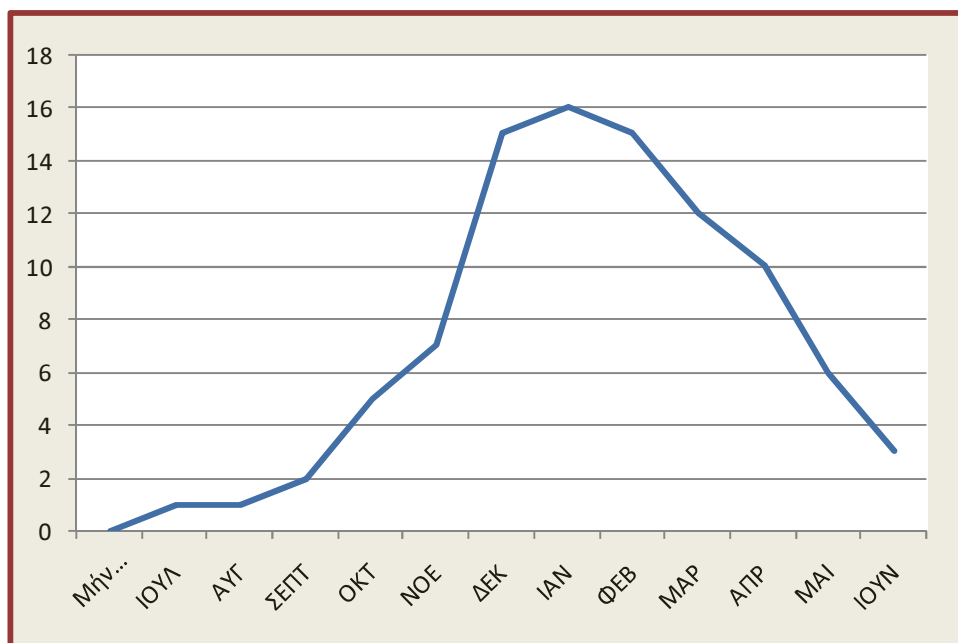
Ηράκλειο – 476,2 mm

Φοινικιά – 635,9 mm

Κρουσώνας – 4.000,1 mm

Λεκάνη του Ψηλορείτη – 1.330,9 mm

ΜΕΣΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΗΜΕΡΩΝ ΒΡΟΧΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ **ΜΕΛΕΤΗΣ, 1993-2003**

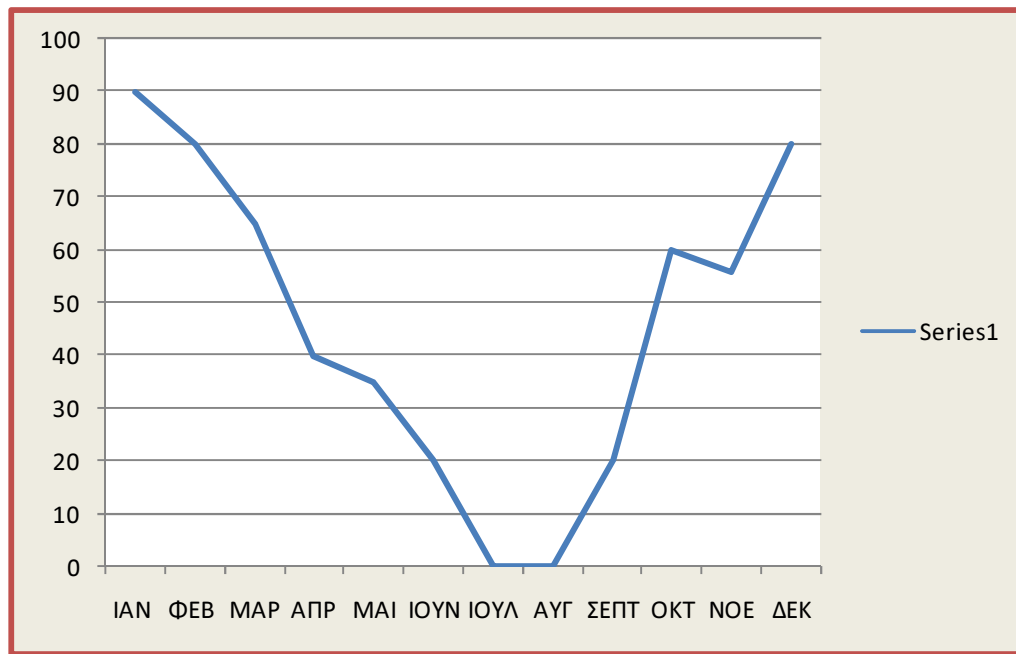
Το κλίμα της περιοχής είναι χαρακτηριστικό μεσογειακό κλίμα δηλαδή ευκρατό και μάλλον ξηρό. Ο χειμώνας αρχίζει στα μέσα του Δεκεμβρίου, το δε καλοκαίρι αρχίζει το Μάιο, ενώ η άνοιξη διαρκεί μικρό μόνο χρονικό διάστημα (Μάρτιο-Απρίλιο).

Το κλίμα γενικότερα της περιοχής χαρακτηρίζεται από μία βροχερή περίοδο που συμπίπτει με την περίοδο χαμηλών θερμοκρασιών και μικρών ημερών και μία περίοδο ανομβρίας που είναι μακρά και συμπίπτει με την περίοδο υψηλών θερμοκρασιών. Ένα άλλο χαρακτηριστικό είναι η ραγδαιότητα των πρώτων φθινοπωρινών βροχών, το οποίο σε συνδυασμό με το ανάγλυφο του εδάφους και την γεωλογική δομή του, και την έλλειψη δασικής

βλάστησης, κυρίως στα ορεινά, προκαλεί σοβαρά προβλήματα διάβρωσης.

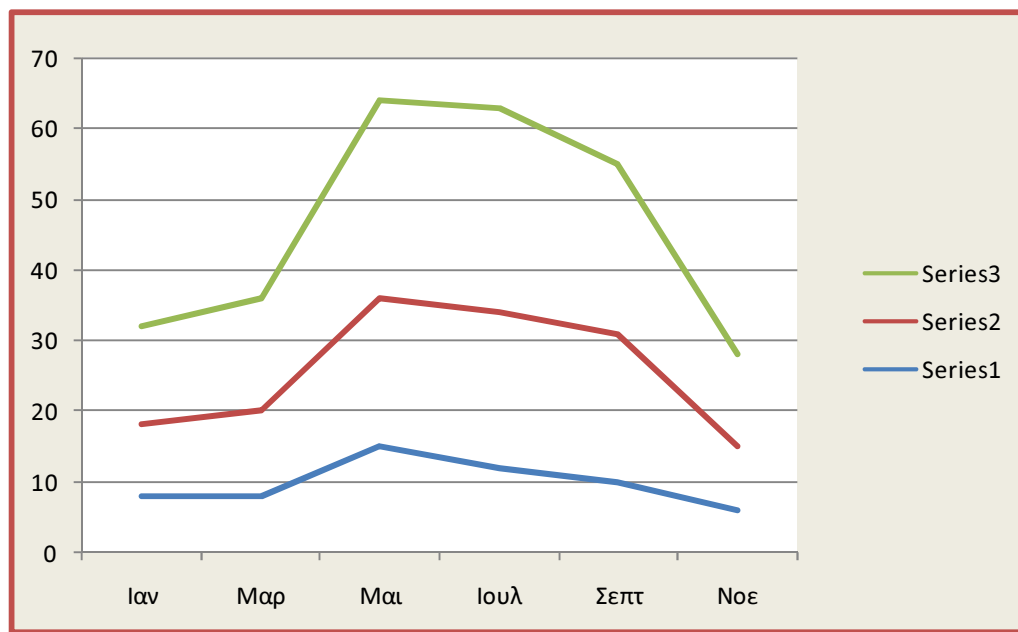
Οι βροχοπτώσεις, όπως προαναφέρθηκε, διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή, ενώ κατά μέσο όρο κυμαίνονται σε 480,70 mm ετησίως, σύμφωνα με στοιχεία του Βροχομετρικού Σταθμού Ηρακλείου.

ΜΕΣΟ ΥΨΟΣ ΒΡΟΧΟΠΤΩΣΕΩΝ

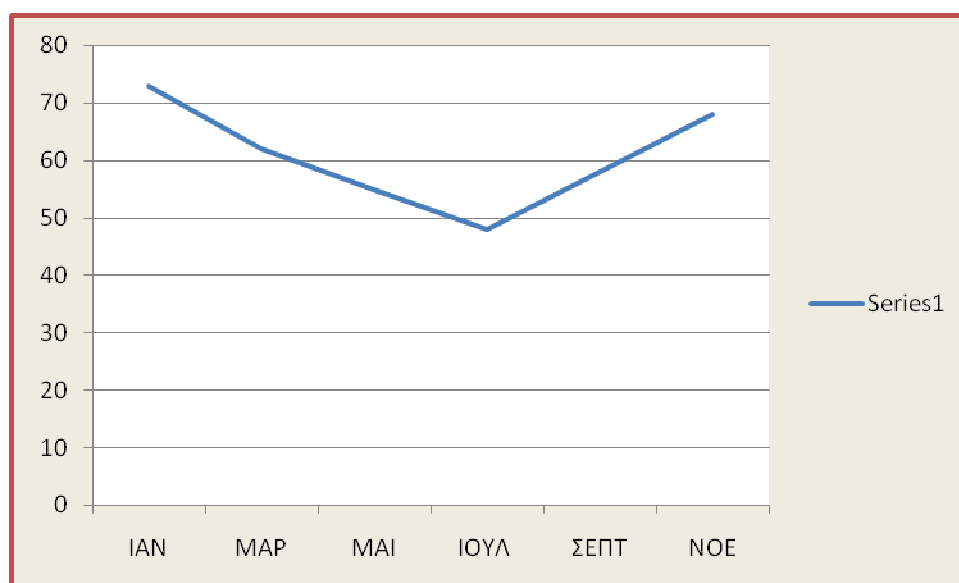
Η μέση θερμοκρασία τοποθετείται γύρω στους 18-19° C (βαθμούς), με μέση ελάχιστη τους 12° C (Ιανουάριος) και μέση μέγιστη 26,1° C (Ιούλιο-Αύγουστο).

ΜΕΣΗ ΜΗΝΙΑΙΑ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ, 1993-2003

Η σχετική υγρασία κυμαίνεται από 56% τους θερινούς μήνες ως 67% τους μήνες Νοέμβριο-Ιανουάριο.

ΜΕΣΗ ΣΧΕΤΙΚΗ ΥΓΡΑΣΙΑ

Χιόνια εμφανίζονται μόνο στα ορεινά χωριά, στους πρόποδες του Ψηλορείτη. Στις υψηλότερες κορυφές του το χίονι διατηρείται για μεγάλο χρονικό διάστημα, μέχρι και το Μάιο. Παγετοί και χαλάζι εμφανίζονται (σπάνια) νωρίς την άνοιξη και έχουν προκαλέσει στο παρελθόν σημαντικές ζημιές στις αμπελλοκαλλιέργειες στα πεδινά και ημιορεινά.

B) Ανέμοι

Οι επικρατέστεροι άνεμοι της περιοχής είναι βόρειοι-βορειοδυτικοί (B-BΔ), η ένταση των οποίων ποικίλλει από τόπο σε τόπο κατά την διάρκεια του έτους. Συνήθως κατά το μήνα Δεκέμβριο, οι βόρειο-βορειοδυτικοί άνεμοι λόγω της αυξανόμενης συχνότητας και έντασης προκαλούν την πτώση της θερμοκρασίας. Η σφοδρότητα των ανέμων μειώνεται κατά τον Ιανουάριο, οπότε και παρατηρούνται μερικές καλοκαιρινές μέρες (Αλκυονίδες).

Τα μελτέμια που είναι βόρειοι περιοδικοί άνεμοι, πνέουν από τα τέλη Μαΐου μέχρι και τον Οκτώβριο, με μεγαλύτερη ένταση τους μήνες Ιούλιο- Αύγουστο και πλήττου ιδιαίτερα την περιοχή και ειδικότερα τα παράλια που συγκεντρώνουν την συγκεκριμένη περίοδο μεγάλο αριθμό τουριστών.

2.4 ΖΩΝΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Σε όλη την παραλιακή ζώνη της περιοχής μελέτης παρουσιάζονται φαινόμενα έντονης οικιστικής και τουριστικής ανάπτυξης, συγχρόνως με την ύπαρξη του υδροβιότοπου του Αλμυρού και οχλουσών χρήσεων (εργοστάσιο ΔΕΗ στα Λινοπεράματα, αποθήκες καυσίμων).

Χρειάζεται να γίνει μελέτη Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου που θα καθορίζει τις επιτρεπόμενες χρήσεις γης ανά περιοχή, τους όρους και περιορισμούς δόμησης και τους περιορισμούς στην κατάτμηση της γης (που αποτελεί την έναρξη της διαδικασίας κατασκευής αυθαιρέτων).

Ειδική προστασία χρειάζονται οι ορεινοί όγκοι, και ιδιαίτερα αυτοί για τους οποίους υπάρχει προοπτική ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού. Οι τρόποι προστασίας μπορούν να καθοριστούν μετά από Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη (σύμφωνα με τον Ν. 1650/86 για την προστασία του περιβάλλοντος).

A) Παραλιακή Ζώνη

Χαρακτηρίζεται από την ανάπτυξη δραστηριοτήτων τουρισμού και αναψυχής του πολεοδομικού συγκροτήματος Ηρακλείου, την γρήγορη οικιστική ανάπτυξη του Δήμου Γαζίου (που αποτελεί το δυτικό μέρος του πολεοδομικού συγκροτήματος Ηρακλείου) και από την ανάπτυξη παραθεριστικής κατοικίας σε χώρους γεωργικών καλλιεργειών των κοινοτήτων Αχλάδας και Ρογδιάς. Παράλληλα υπάρχουν λειτουργίες του πολεοδομικού συγκροτήματος Ηρακλείου (εγκαταστάσεις Πανεπιστημίου και ΙΤΕ), και οχλούσες εγκαταστάσεις όπως το εργοστάσιο της ΔΕΗ και αποθήκες τσιμέντου και καυσίμων στα Λινοπεράματα.

Επισημαίνεται ότι ένα μέρος της ζώνης αυτής καλύπτεται από την μελέτη για την αναθεώρηση της απόφασης 16/1981 του Εθνικού Συμβουλίου Χωροταξίας και Περιβάλλοντος που αφορά τις χρήσεις γης στην ευρύτερη περιοχή Ηρακλείου, από τα Μάλια μέχρι την Αγ. Πελαγία και σε βάθος μέχρι τις Αρχάνες.

Η απόφαση αυτή του 1981(που ελήφθη μετά τις προτάσεις της μελέτης ρυθμιστικού σχεδίου Ηρακλείου το 1979 του Π.Λουκάκη), λόγω αλλαγής των δεδομένων από το 1979 μέχρι σήμερα, έχει δημιουργήσει πολλά προβλήματα, ειδικά στην χωροθέτηση βιοτεχνικών χρήσεων.

Η μελέτη αναθεώρησης της μελέτης του Γ.Αλεξάκη παρουσιάστηκε πρόσφατα στην Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ηρακλείου και προτείνει ολοκλήρωση των οικοδομικών συνεταιρισμών, οι οποίοι θα καλύψουν μέρος της ζήτησης κατοικιών του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Ηρακλείου και νέες θέσεις για εγκαταστάσεις μέσης και χαμηλής όχλησης (βιοτεχνικές ζώνες) στο Γάζι (130 στρ.), στην Τύλισσο και στον Κρουσώνα.

Στην παραλιακή ζώνη έχουν ήδη ανατεθεί από το ΥΠΕΧΩΔΕ πολεοδομικές μελέτες επέκτασης και πράξεις εφαρμογής στον Δήμο Γαζίου (Γάζι, Αγ. Μαρίνα, Δυτικό Πολεοδομικό Κέντρο). Επίσης εκπονείται πολεοδομική μελέτη στην Αγ. Πελαγία της κοινότητας Αχλάδας, η οποία προτείνεται να ολοκληρωθεί.

Τα προβλήματα που δημιουργούνται από την ανάπτυξη παραθεριστικής κατοικίας, τους οικοδομικούς συνεταιρισμούς και την ύπαρξη ασυμβίβαστων χρήσεων προτείνεται να αντιμετωπισθούν από Μελέτη Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ) που θα καθορίσει για όλη την παραλιακή ζώνη τις επιτρεπόμενες χρήσεις γης ανά περιοχή, τους όρους και περιορισμούς δόμησης και τους περιορισμούς στην κατάτμηση της γης (που αποτελεί την έναρξη της διαδικασίας κατασκευής αυθαιρέτων). Στη ζώνη αυτή χρειάζονται να γίνουν νέες πολεοδομικές μελέτες για την περιοχή του Δήμου Γαζίου από τη νέα εθνική οδό μέχρι τη θάλασσα και δυτικά μέχρι το Γαζανό ποταμό.

Επίσης χρειάζεται να γίνει πολεοδομική μελέτη για τον οικισμό Παλαιόκαστρο της κοινότητας Ρογδιάς.

B) Ορεινή Ζώνη

Χαρακτηρίζεται από τη μεγάλη έκταση βοσκοτόπων στο ορεινό όγκο του Ψηλορείτη και γεωργικές καλλιέργειες παραδοσιακού τύπου (ελιές, αμπέλια) σε ορεινά και λοφώδη εδάφη. Υπάρχει δυνατότητα ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού (ορειβατικού, φυσιολατρικού, κλπ.). Κέντρα ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού μπορούν να δημιουργηθούν στους Ασίτες, στον Πρινιά και στον Κρουσώνα, από όπου είναι εύκολη η προσπέλαση στις ορεινές περιοχές.

Στην Αγ. Βαρβάρα, λόγω της καλής πρόσβασης με επαρχιακούς δρόμους προς Μεσσαρά, προς Ζαρό, προς Πρινιά – Ασίτες και προς Αγ. Θωμά, υπάρχει η δυνατότητα ανάπτυξης υπηρεσιών διημέρευσης και πληροφόρησης για τους διερχόμενους.

Στη ζώνη αυτή υπάρχουν οικισμοί που διατηρούν τον παραδοσιακό χαρακτήρα της λαϊκής αρχιτεκτονικής. Για τους οικισμούς αυτούς παρουσιάζεται η ανάγκη να διατηρηθεί ο παραδοσιακός αρχιτεκτονικός χαρακτήρας τους και συγχρόνως να μπορούν να γίνουν με ειδικές μελέτες της αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας των οικισμών, με παροχή κινήτρων για την αναστήλωση των παραδοσιακών σπιτιών, με ειδικούς όρους δόμησης για ομάδες οικισμών με κοινά αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά και με τον καθορισμό ικανοποιητικού πλάτους για τους βασικούς δρόμους των οικισμών. Πολεοδομική μελέτη εκπονείται για τον ορισμό της Αγ. Βαρβάρας και εκπονείται η ολοκλήρωσή της.

Ειδική προστασία χρειάζονται οι ορεινοί όγκοι και ιδιαίτερα αυτοί για τους οποίους υπάρχει προοπτική ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού. Οι τρόποι προστασίας μπορούν να καθοριστούν μετά από Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη (σύμφωνα με το Ν. 1650/86 για την προστασία του περιβάλλοντος.)

Γ) Πεδινή-ημιορεινή Ζώνη

Χαρακτηρίζεται από τις γεωργικές καλλιέργειες σε εύφορα πεδινά ή λοφώδη εδάφη που αποτελούν και το μεγαλύτερο ποσοστό της έκτασής της. Συγχρόνως οι οικισμοί της ζώνης που έχουν καλή οδική σύνδεση με το Ηράκλειο και διαθέτουν στοιχειώδεις υπηρεσίες και υποδομές αποτελούν ήδη τόπο κατοικίας εργαζόμενων στο Ηράκλειο και μπορούν να αναπτυχθούν ως περιοχές κατοικίας του πολεοδομικού συγκροτήματος Ηρακλείου.

Συμπεράσματα

Οι τρεις ζώνες της περιοχής μελέτης που προαναφέρθηκαν (α. Παραλιακή, β. Ορεινή και γ. Πεδινή – ημιορεινή ζώνη) παρουσιάζουν διαφορετικά χωροταξικά και πολεοδομικά χαρακτηριστικά και διαφορετικά προβλήματα. Τα συμπεράσματα της μέχρι τώρα μελέτης οδηγούν σε διαφορετικές σκέψεις και προτάσεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων σε κάθε ζώνη.

2.5 ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

A) Οδικές συγκοινωνίες- μεταφορές

Γενικά

Η συγκοινωνία και οι μεταφορές εξυπηρετούνται από το οδικό δίκτυο της περιοχής μελέτης, το οποίο κατατάσσεται σε τρεις κατηγορίες: εθνικό, επαρχιακό και τοπικό. Οι δύο πρώτες κατηγορίες είναι θεσμοθετημένες από την πολιτεία· η πρώτη σε επίπεδο περιφέρειας και η δεύτερη σε επίπεδο νομού. Το οδικό δίκτυο έχει σχεδόν εξ ολοκλήρου διανοιχτεί και ασφαλτοστρωθεί και βρίσκεται σε ικανοποιητική κατάσταση.

1) Εθνικό δίκτυο

Την περιοχή μελέτης αφορούν δύο εθνικοί δρόμοι, η ΝΕΟ 90 και η ΕΟ 97. Η κατάσταση της ΝΕΟ 90 είναι καλή με εξαίρεση το τμήμα της από τον Ξεροπόταμο ως Λινοπεράματα, όπου πρέπει να εξευρεθούν οι απαραίτητοι πόροι για να χρηματοδοτηθούν οι παρεμβάσεις οι οποίες έχουν μελετηθεί.

2) Επαρχιακό οδικό δίκτυο

Την περιοχή μελέτης διατρέχει ένα εκτεταμένο δίκτυο επαρχιακών δρόμων, οι οποίοι βρίσκονται από μέτρια έως καλή κατάσταση.

3) Τοπικό οδικό δίκτυο

Η κατάσταση των δρόμων του τοπικού δικτύου με εξαίρεση τους δρόμους μέσα σε υφιστάμενους οικισμούς είναι μέτρια. Υπάρχει ανάγκη για βελτίωση βατότητας κοινοτικών δρόμων καθώς και για ετήσια συντήρηση και για διανοίξεις αγροκτηνοτροφικών δρόμων. Έχει καταγραφεί επίσης η ανάγκη σε ορισμένους ΟΤΑ για την εξεύρεση και διαμόρφωση χώρων στάθμευσης.

Σημειώνεται τέλος ότι σε ΟΤΑ που βρίσκονται σε εξέλιξη πολεοδομικές μελέτες θα παρουσιαστεί η ανάγκη για διανοίξεις

δημοτικών ή κοινοτικών δρόμων μετά την ολοκλήρωση των πράξεων εφαρμογής των μελετών αυτών, ταυτόχρονα με την κατασκευή δικτύων ύδρευσης-αποχέτευσης.

B) Θαλάσσιες συγκοινωνίες- μεταφορές

Οι θαλάσσιες συγκοινωνίες – μεταφορές της περιοχής μελέτης εξυπηρετούνται από το λιμάνι του Ηρακλείου. Το λιμάνι του Ηρακλείου αποτελεί σημαντικό κόμβο στο δίκτυο των θαλάσσιων μεταφορών τόσο της Ελλάδας όσο και της περιοχής της Νοτιοανατολική Μεσογείου. Έχει την 3^η θέση στην διακίνηση επιβατών και την 5^η θέση στις αφίξεις πλοίων σε σχέση με τα λιμάνια της χώρας, ενώ σε επίπεδο Κρήτης εξυπηρετεί περισσότερο από το μισό της συνολικής επιβατικής κίνησης.

Στην περιοχή μελέτης εξάλλου και συγκεκριμένα στα Λινοπεράματα υπάρχουν λιμενικές εγκαταστάσεις που υποστηρίζουν την λειτουργία του εργοστασίου της ΔΕΗ και των εταιριών τσιμέντων και καυσίμων που είναι εγκατεστημένες στην θέση αυτή. Από τη λειτουργία των εγκαταστάσεων αυτών δημιουργείται ρύπανση στην θαλάσσια περιοχή των Λινοπεραμάτων.

Γ) Σχεδιασμός λιμενικών έργων

Από τη μελέτη των καθηγητών Κ. Μουτζούρη, Π. Μπαμπίλη, Μ.Φράγκου για την προστασία των βορείων ακτών του νομού Ηρακλείου, η οποία εκπονήθηκε για λογαριασμό του ΥΠΕΧΩΔΕ, σημειώνουμε τις προτεινόμενες παρεμβάσεις που αφορούν τις ακτές της περιοχής μελέτης:

- 1) Όρμος Φόδελε: μικρό λιμενικό έργο για την εξυπηρέτηση των σκαφών στο δυτικό άκρο του όρμου
- 2) Όρμος Αγίας Πελαγίας: λιμενικό έργο στο βόρειο άκρο για την προστασία των σκαφών
- 3) Αμμουδάρα: κατασκευή κυματοθραυστών για την προστασία της ακτής

Δ) Αποχέτευση-απόβλητα σε ξενοδοχειακές μονάδες

Στις ξενοδοχειακές μονάδες της περιοχής θα υπολογισθούν κατά το σχεδιασμό αποχετευτικού συστήματος, λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι στην περιοχή των Λινοπεραμάτων υπάρχει ένας πληθυσμός σχεδιασμού 581 ισοδύναμων κατοίκων, στην περιοχή της Αγίας Πελαγίας 2482, στην περιοχή Παλαιόκαστρου 174 και στην περιοχή της Ρογδιάς 30. Ο ισοδύναμος πληθυσμός

υπολογίζεται από τον επίσημα καταγεγραμμένο αριθμό κλινών στον ΕΟΤ.

Θεωρείται ότι στον ΕΟΤ υπάρχει καταγεγραμμένο το 2/3 των κλινών. Επομένως για να έχουμε τον πραγματικό αριθμό των κλινών θα πρέπει να προσυζηήσουμε τον επίσημο αριθμό των κλινών κατά 50%. Για σχεδιασμό δεκαετίας εκτιμάται μία αύξηση των κλινών κατά 10%. Η κατανάλωση νερού στις ξενοδοχειακές μονάδες είναι αυξημένη κατά 30% σε σχέση με την κατανάλωση σε οικίες. Άρα θα πρέπει να πολλαπλασιάσουμε με το συντελεστή 1,3.

Είναι γνωστό σε όλους ότι οι περιοχές όπου υπάρχουν μεγάλα ξενοδοχειακά συγκροτήματα και έχουν δική τους βιολογική επεξεργασία των λυμάτων αρνούνται να συνδεθούν με το δίκτυο για να αποφύγουν την πληρωμή των τελών αποχέτευσης αλλά ακόμα γιατί χρησιμοποιούν τα επεξεργασμένα λύματα για άρδευση των κήπων. Επομένως, στις περιοχές Αμμουδάρα και Αγία Πελαγία εκτιμάται ότι θα αποχετευτεί το 50% των λυμάτων, στα Λινοπεράματα το 20% και στο Φόδελε (παραλία) 0%.

Ε) Απορρίμματα

Η ελεγχόμενη εναπόθεση των απορριμμάτων είναι μία από τις κυριότερες μεθόδους διάθεσης τους και η πλέον διαδεδομένη. Η πλειοψηφία όμως των μέχρι σήμερα χώρων διάθεσης των απορριμμάτων στη χώρα αποτελείται από χώρους ανεξέλεγκτων απορρίψεων, είτε είναι αναγνωρισμένοι από την Τοπική Αυτοδιοίκηση είτε όχι.

Η φράση «Υγειονομική Ταφή» συνδέεται πολλές φορές με τις αρνητικές επιπτώσεις και σύμφωνα με το κοινό είναι ένας χώρος που βρωμάει, καπνίζει και ρυπαίνει την ατμόσφαιρα και τα νερά, καταστρέφει την φύση και αποτελεί εστία ποντικών και εντόμων. Δυστυχώς αυτήν την άποψη έχουν ακόμη και πολλά άτομα τόσο στην Τοπική Αυτοδιοίκηση όσο και στους αρμόδιους φορείς.

Ενώ όλοι βλέπουν την αναγκαιότητα σωστής αντιμετώπισης του προβλήματος, εκείνο που κυριαρχεί στο κοινό είναι «καμιά χωματερή στην περιοχή μας». Κι αν βρεθεί μετά από μελέτη ο κατάλληλος χώρος είναι σίγουρο ότι οι διαμαρτυρίες και οι ενέργειες των κατοίκων θα είναι πολλές.

Έτσι, υπάρχει ο κίνδυνος, με την σκέψη ότι ενεργούν για την προστασία του περιβάλλοντος να εμποδίζουν την βελτίωση και την προστασία τους. Γι'αυτό το σκοπό είναι απαραίτητη η πληροφόρηση του κοινού για την Υγειονομική Ταφή και τον

τρόπο λειτουργίας της, ενώ μερικά παραδείγματα σωστής εφαρμογής αυτής της μεθόδου είναι ικανά να μετριάσουν ή γιατί όχι να αποβάλλουν την αντίδραση του κοινού, που είναι δίκαιη από την σημερινή κατάσταση που επικρατεί.

Η Υγειονομική Ταφή δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται μόνο σαν τεχνολογικά εύκολη, απλή και οικονομικά συμφέρουσα «βολική» λύση, αλλά σαν μία ρεαλιστική προσέγγιση, μία αναπόφευκτη επέμβαση (άρα και επιβάρυνση) στο οικοσύστημα που στοχεύει όχι φυσικά να εξαλείψει, αλλά να αντιμετωπίσει θετικά μέχρι το βαθμό που καθορίζουν οι τεχνοοικονομικές δυνατότητες το πρόβλημα της διάθεσης των απορριμμάτων. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται στις οικολογικές επιπτώσεις και τα προβλήματα που μπορούν να δημιουργηθούν από τις ανεξέλεγκτες αποθέσεις και ο τρόπος αντιμετώπισής τους (εξυγίανση).

Z) Ύδρευση

Η εικόνα στον τομέα της ύδρευσης σκιαγραφείται από την ύπαρξη του προβλήματος της ανεπάρκειας νερού το οποίο αντιμετωπίζουν πολλοί από τους ΟΤΑ και το πρόβλημα της κακής κατάστασης ή της επέκτασης των υφιστάμενων δικτύων ύδρευσης το οποίο αντιμετωπίζουν μερικοί από τους ΟΤΑ της περιοχής μελέτης.

Η αξιοποίηση υφιστάμενων γεωτρήσεων και πηγών και ιδιαίτερα των πηγών του Αλμυρού, η ανόρυξη νέων γεωτρήσεων, η αντικατάσταση και επέκταση εσωτερικών δικτύων ύδρευσης μαζί με την ορθολογική διαχείριση του υδάτινου δυναμικού της περιοχής θεωρούνται ενέργειες καθοριστικής σημασίας.

H) Άρδευση

Οι αρδευόμενες εκτάσεις στην περιοχή μελέτης είναι (σε ποσοστιαία βάση) από τις χαμηλότερες στην Ελλάδα παρά τις τεράστιες ανάγκες που υπάρχουν με δεδομένο τον κατεξοχήν γεωργικό της χαρακτήρα. Σε κάποιους ΟΤΑ υπάρχει έλλειψη δικτύων, ενώ σε άλλους τα υφιστάμενα δεν επαρκούν με συνέπεια τα νερά των γεωτρήσεων (σε όσους ΟΤΑ υπάρχουν) να μην μπορούν να αξιοποιηθούν.

Βασικό γνώρισμα της περιοχής είναι η έλλειψη υποδομών άρδευσης, ενώ τα προγραμματισμένα έργα είναι (τα περισσότερα) σε επίπεδο μελέτης και αφορούν κυρίως τις εγκαταστάσεις νέων δικτύων, την επέκταση υφιστάμενων και την δημιουργία μικρών φραγμάτων και λιμνοδεξαμενών.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 3

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

3.1 ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Γεωργία

Γενικά: Ο γεωργικός τομέας συμβάλλει πρωταρχικά στην οικονομία της περιοχής, η οποία στηρίζεται κατά κύριο λόγο στις καλλιέργειες της ελιάς και του αμπελιού. Διαφοροποίηση στις παραδοσιακές αυτές καλλιέργειες παρατηρείται μόνο στις κοινότητες Φόδελε, Ρογδιά, Αχλάδα και στο Δήμο Γαζίου, στις οποίες εκτός των άλλων συναντάμε καλλιέργειες οπωροκηπευτικών κυρίως.

Οι περιοχές αυτές έχουν σαν βασικό ακόμη γνώρισμα ότι είναι ανεπτυγμένος ο τουριστικός τομέας, στο Γάζι μάλιστα υπάρχει ιδιαίτερη εμπορική δραστηριότητα καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Οι βασικότερες καλλιέργειες στην περιοχή μελέτης είναι οι εξής:

- A)* Αμπελουργία
- B)* Ελαιοκαλλιέργεια

Εκτός από τις καλλιέργειες αυτές, ένας μεγάλος αριθμός των κατοίκων της περιοχής μελέτης ασχολείται με:

- A)* Κτηνοτροφία
- B)* Αιγοπροβατοτροφία
- Γ)* Χοιροτροφία
- Δ)* Αλιεία

3.2 ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζεται η ανάλυση του δευτερογενή τομέα της περιοχής, επίσης η μεταποίηση με κύριες κατευθύνσεις στους εξής άξονες:

- A)* Στην αποτύπωση της εξελικτικής πορείας του τομέα από την πλευρά του αριθμού μεταποιητικών καταστημάτων και της απασχόλησης σε αυτά.
- B)* Στην κλαδική διάρθρωση του τομέα και στην εξελικτική πορεία της κλαδικής διάρθρωσης
- Γ)* Στα μεγέθη των μεταποιητικών μονάδων και στην εξέλιξή τους διαχρονικά

Δ) Στα στοιχεία που αποτυπώνουν τη σημασία του δευτερογενή τομέα συνολικά, τη συμβολή του στην οικονομική δραστηριότητα της περιοχής και στη διερεύνηση των αλληλεξαρτήσεων του με τους υπόλοιπους τομείς οικονομικής δραστηριότητάς τους.

Το 2003 εμφανίστηκαν 424 καταστήματα με 1.296 απασχολούμενους στο δευτερογενή τομέα της περιοχής μελέτης. Ο μέσος όρος απασχολούμενων ανά κατάσταση είναι 3,06 άτομα, έναντι 2,89 στο νομό, 2,51 στην περιφέρεια και 5,04 στη χώρα.

Ο κλάδος της βιομηχανίας-βιοτεχνίας έχει το ίδιο έτος 397 καταστήματα με 852 απασχολούμενους, δηλαδή μέσο όρο ανά κατάσταση 2,15 άτομα έναντι 2,77 του νομού, 2,39 της περιφέρειας και 4,88 της χώρας. Στην περιοχή μελέτης συγκεντρώνεται το 2003 το 10,62% των καταστημάτων και το 11,22% των απασχολούμενων, στο δευτερογενή τομέα του νομού Ηρακλείου, ενώ τα ποσοστά συμμετοχής στο σύνολο της Κρήτης ανέρχονται σε 4,86% και 5,92% αντίστοιχα. Η ποσοστιαία συμμετοχή στο σύνολο της χώρας ανέρχεται στο 0,28% των καταστημάτων και στο 0,17 των απασχολούμενων.

Μεταποίηση

A) Κλάδοι ειδών διατροφής

Για την περίοδο 1999-2003 παρουσιάζεται μείωση των μονάδων (-13,58%) και αύξηση της απασχόλησης (15,61%). Η αύξηση της απασχόλησης είναι κατά πολύ υψηλότερη από την αντίστοιχη του νομού (2,43%), της περιφέρειας (9,99%) και της χώρας (4,92).

Αντίθετα, ως προς τα καταστήματα η μείωση είναι σημαντικότερη από την αντίστοιχη του νομού (-0,29%), ενώ στο ίδιο διάστημα υπήρξε αύξηση στον αριθμό των καταστημάτων της Κρήτης και της Ελλάδας. Η μέση απασχόληση ανέρχεται από 2,53 άτομα ανά κατάσταση το 1999 σε 3,39 το 2003.

B) Κλάδος ποτών

Αντίθετα με τον κλάδο των ειδών διατροφής, ο κλάδος των ποτών παρουσιάζει αύξηση του αριθμού των μονάδων (+22,45%) και μείωση απασχολούμενων (-31,37%) την περίοδο 1999-2003. Η ποσοστιαία αύξηση των καταστημάτων είναι μεγαλύτερη του νομού Ηρακλείου (21,81%) και

μικρότερη της περιφέρειας (199,51%) και της χώρας (25,29%) στο ίδιο διάστημα.

Μείωση των απασχολούμενων υπάρχει μόνο σε επίπεδο χώρας (-3,76%), ενώ υπάρχει αύξηση σε επίπεδο νομού (5,59%) και Κρήτης (14,06%). Η μέση απασχόληση μειώνεται από 0,52 άτομα ανά κατάστημα το 1999 σε 0,29 το 2003. Η ποσοστιαία συμμετοχή του κλάδου των ποτών στο σύνολο της βιομηχανίας-βιοτεχνίας της περιοχής μελέτης αυξάνεται όσον αφορά τα καταστήματα (από 28,65% το 1999 σε 30,23%) και μειώνεται όσον αφορά την απασχόληση (7,03% σε 4,11%) στο ίδιο διάστημα.

Ο κλάδος των ποτών παρουσιάζει μικρό αριθμό απασχολούμενων (σε σχέση με τον αριθμό των καταστημάτων), γιατί μεγάλος αριθμός καταστημάτων λειτουργεί εποχιακά (π.χ. αποστακτήρια ρακής).

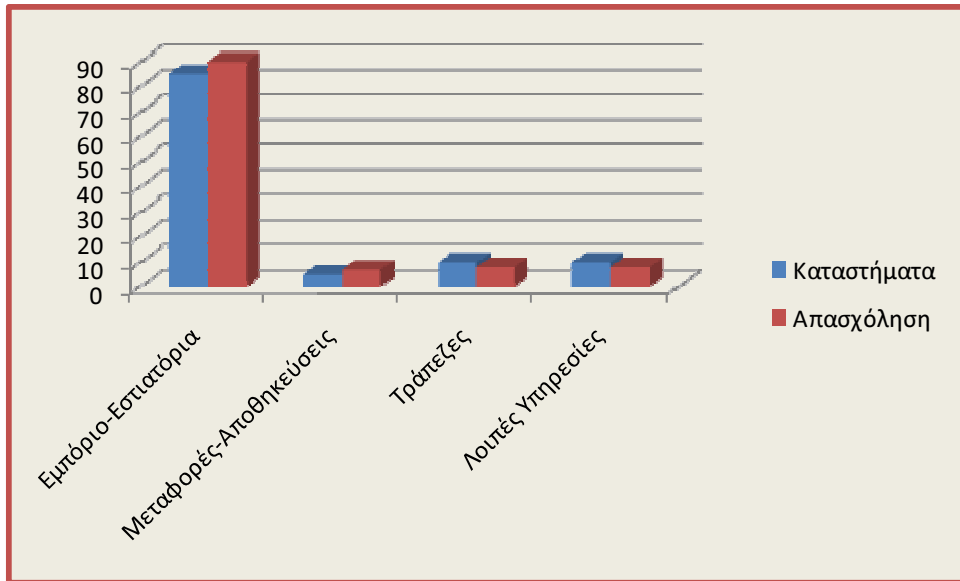
Τα βασικά χαρακτηριστικά της μεταποίησης της περιοχής μελέτης είναι:

- 1) Το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων
- 2) Το χαμηλό επίπεδο οργάνωσης, διοίκησης και οικονομικής διαχείρισης
- 3) Προβλήματα παραγωγής, προμήθειας πρώτων υλών και διάθεσης των προϊόντων λόγω του νησιώτικου χαρακτήρα της Κρήτης
- 4) Απουσία ειδικών τμημάτων marketing και εξαγωγών
- 5) Έλλειψη έμπειρων στελεχών επιχειρήσεων και εξειδικευμένου προσωπικού
- 6) Δυσκολία εξεύρεσης επαγγελματικής στέγης υψηλών προδιαγραφών
- 7) Χαμηλός βαθμός εκμετάλλευσης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής
- 8) Αδυναμία των υφιστάμενων μηχανισμών για παροχή ουσιαστικής υποστήριξης και ενημέρωσης

3.3 ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Ο δεύτερος σε σημασία τομέας οικονομικής δραστηριότητας για την περιοχή μελέτης είναι ο τριτογενής. Σύμφωνα με την απόγραφή του πληθυσμού της ΕΣΥΕ το έτος 1991 στον τριτογενή τομέα απασχολείται σχεδόν το 36% των απασχολούμενων στην περιοχή μελέτης, ποσοστό που είναι αρκετά χαμηλό σε σύγκριση με το αντίστοιχο του Νομού Ηρακλείου (50.3%), της περιφέρειας Κρήτης (50%) και της Ελλάδας (54.8%)

Η διάρθρωση του τριτογενή τομέα της περιοχής το 2003 παρουσιάζεται ποσοστιαία στο διάγραμμα που ακολουθεί.

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ, Απογραφή Καταστημάτων Απασχόλησης, 2003

Όπως είναι φανερό από τα στοιχεία του διαγράμματος, το μεγαλύτερο μέρος των καταστημάτων και της απασχόλησης στον τριτογενή τομέα εμφανίζονται στον κλάδο του εμπορίου, εστιατορίων και ξενοδοχείων με ποσοστά της τάξης του 88,67% και 92,60% ταυτόχρονα. Ο κλάδος αυτός εμφανίζει μεγαλύτερο μέσο μέγεθος καταστημάτων από τους περισσότερους κλάδους του τριτογενή τομέα, εφόσον αντιστοιχούν 2,30 απασχολούμενοι σε κάθε κατάστημα.

3.4 ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Οι εμβλαωματικές λύσεις που δόθηκαν στο παρελθόν και αφορούσαν το ενεργειακό πρόβλημα της Κρήτης ταλαιπώρησαν και εξακολούθουν να ταλαιπωρούν όχι μόνο την περιοχή αλλά ολόκληρη την Κρήτη. Οι τελευταίες εξελίξεις με την εγκατάσταση νέου ΑΗΣ στον Αθρινόλακο Λασιθίου εκτιμάται ότι θα δώσουν λύση στο χρόνιο αυτό πρόβλημα.

Σε καμία περίπτωση όμως δεν θα πρέπει να αγνοηθεί η δυνατότητα εκμετάλλευσης στην Κρήτη των ήπιων μορφών ενέργειας (ηλιακή – αιολική) και ειδικότερα στην περιοχή μελέτης όπου υπάρχουν τρεις τουλάχιστον περιοχές (Αγ. Βαρβάρα, Κρουσώνας, Αχλάδα) με τέτοιες δυνατότητες.

3.5 ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

Η κατάσταση των τηλεπικοινωνιών κρίνεται σχετικά καλή με εξαίρεση λίγους ορεινούς ΟΤΑ όπου παρουσιάζονται προβλήματα κατά τους χειμερινούς μήνες κυρίως.

Όμως και τα προβλήματα αυτά προβλέπεται να λυθούν πολύ σύντομα αφού ο ΟΤΕ προγραμματίζει έργα που αφορούν εκσυγχρονισμό και επέκταση των υφιστάμενων δικτύων με την εγκατάσταση νέων ψηφιακών παροχών, μηχανημάτων σύγχρονης τεχνολογίας, νέων υπηρεσιών κλπ.

3.6 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

A) Γενικά

Το τοπίο της επαρχίας Μαλεβυζίου είναι ένα σύνολο τόσο από πλούσια φυσικά χαρακτηριστικά όσο και από άφθονα πολιτιστικά στοιχεία, αποτέλεσμα της μακρόχρονης επίδρασης του ανθρώπου στη φύση και του πολιτισμού τον οποίο ανέπτυξε για να επιζήσει δια μέσου των αιώνων. Η εικόνα του τοπίου αντικατοπτρίζει την προσαρμογή αλλά και την επίδραση του ανθρώπου στο περιβάλλον, καθώς και τον τρόπο οργάνωσης της ζωής του κάτω από συγκεκριμένες περιβαλλοντικές και κοινωνικοοικονομικές συνθήκες.

Σημαντικές αλλαγές κατά τις τελευταίες δεκαετίες έχουν επιφέρει στην Επαρχία μία ομογενοποίηση του τοπίου. Η παραδοσιακή μικτή γεωργία έχει αντικατασταθεί από μονοκαλλιέργεια ελιάς και αμπελιού με αλόγιστη χρήση της άρδευσης, των λιπασμάτων και των φυτοφαρμάκων.

Οι γεωργικές καλλιέργειες επεκτείνονται συνεχώς σε βάρος της δασικής βλάστησης στις ημιορεινές και ορεινές περιοχές, ενώ ο συνδυασμός υπερβόσκησης – λόγω αύξησης του αριθμού των αιγοπροβάτων – πυρκαγιές και γεωμορφολογική δομή της επαρχίας έχει ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση της παραγωγικότητας των εδαφών, τη διάβρωση και την κατά τόπους σκελετοποίηση τους.

Το σημαντικότερο πλήγμα της επαρχίας είναι η βόρεια παραλιακή ζώνη, η οποία λόγω της έντονης τουριστικής ανάπτυξης σε άναρχη και απρογραμματίστη δόμηση έχει οδηγήσει στην αλλοίωση της παραδοσιακής φυσιογνωμίας της περιοχής. Παρά τις καταστροφές που υπέστη, το τοπίο της επαρχίας Μαλεβυζίου έχει να αναδείξει πληθώρα αξιόλογων φυσικών στοιχείων, όπως πλούσια χλωρίδα και

πανίδα, σημαντικά δασικά συγκροτήματα, υγροβιότοπους, φαράγγια, σπήλαια και οροπέδια σε συνδυασμό με ιστορικά και αρχαιολογικά ευρήματα και αξιόλογους παραδοσιακούς οικισμούς.

B) Δάση

Γενικά

Τα δάση της επαρχίας Μαλεβυζίου είναι υποβαθμισμένα από πλευρά οικολογικής σταθερότητας, βιολογικά γηρασμένα και από άποψη ξυλαποθέματος πολύ φτωχά. Είναι περιορισμένα σε περιοχές απρόσιτες και καταλαμβάνουν πολύ μικρές εκτάσεις, μόλις το 1,47% της συνολικής έκτασης της επαρχίας. Η οικονομική τους εκμετάλλευση είναι ασύμφορη.

Συγκεκριμένα, σημαντικές δασοσκεπείς εκτάσεις συναντάμε στο Αστυράκι (5,85%), στη Δαμάστα (19,82%), στο Λουτράκι (1,89%), στη Ρογδιά (1,39%), στις Γωνιές, στο Μάραθο και στον Κρουσώνα. Δασικά είδη με δασοπονικό ενδιαφέρον είναι η τραχεία πεύκη, το κυπαρίσσι και ο πρίνος. Τα παραπάνω είδη δεν συγκροτούν δάση για οικονομική εκμετάλλευση, παρουσιάζουν όμως ιδιαίτερο προστατευτικό, αισθητικό και περιβαλλοντικό ενδιαφέρον. Σημαντική είναι η παρουσία και άλλων ειδών σε μικρότερο όμως αριθμό και συχνότητα.

Η τραχεία πεύκη (*Pinus Brutia*) απαντάται κατά θέσεις σε όλη την έκταση με τη μορφή αροκών συστάδων ή σύδενδρων. Το κυπαρίσσι (*Cupressus sempervirens*) συναντάται συχνά ακόμα και σε γεωργικές καλλιέργειες ως υπολείμματα από τα απέραντα δάση κυπαρισσίου που κάλυπταν το νησί παλαιότερα. Τόσο το κυπαρίσσι όσο και το πεύκο απαντώνται σε αμιγή μορφή ή σε μίξη με άλλα είδη όπως πρίνο, σφενδάμι, κ.ά.

Τα δάση από αείφυλλα πλατύφυλλα (σκληρόφυλλα) εκτείνονται από την παραλιακή ζώνη και μέχρι το υψόμετρο των 1000μ. Τα κυριότερα είδη που συναντάμε είναι ο πρίνος, ο σχίνος, η χαρουπιά και η αγριελιά.

Από τα παραπάνω είδη ο πρίνος είναι ένα από τα κυριότερα και πολυτιμότερα είδη στην Κρήτη. Συναντάται σε δενδρώδη και θαμνώδη μορφή, σε μίξη με κυπαρίσσι, σφενδάμι και χαμηλότερα με πεύκο. Χαρακτηριστικές περιοχές με δάση αείφυλλων πλατύφυλλων είναι η περιοχή Αηδονοχώρι-Καμαριώτη-Γωνιές, Δαμάστα-Φόδελε-Μάραθος. Η χαρουπιά (*Ceratonia siligua*) απαντάται στα χαμηλότερα και θερμότερα μέρη σε όλη την επαρχία.

Τα δάση της περιοχής αλλά και γενικότερα της Κρήτης δέχθηκαν και συνεχίζουν να δέχονται έντονες ανθρωπογενείς επιδράσεις, άλλοτε με την μορφή της έντονης κτηνοτροφικής εκμετάλλευσης,

άλλοτε με την μορφή απρογραμματίστων καταστροφικών υλοτομιών και εκχερσώσεις για την εξασφάλιση καύσιμης ύλης για γεωργική εκμετάλλευση και οικιστική δραστηριότητα.

1) Αναδασώσεις

Οι πιο σημαντικές σε έκταση αναδασώσεις της περιοχής είναι: Πρινιάς 1500 στρέμματα, Τύλισσος 40.000 δασικά δέντρα με μικρό όμως ποσοστό επιτυχίας εξαιτίας της υπερβόσκησης, Κρουσώνας 200 στρέμματα και Γωνιές 100 στρέμματα. Οι παραπάνω αναδασώσεις έγιναν με μίξη κωνοφόρων και πλατύφυλλων ειδών σε κοινοτικές και μη ορεινές χορτολιβαδικές εκτάσεις.

Λόγω της ιδιομορφίας του ιδιοκτησιακού καθεστώτος των δασικών εκτάσεων στην Κρήτη, όπου το δημόσιο θεωρεί ότι όλες οι δασικές εκτάσεις του ανήκουν (εκτός αν ο ιδιοκτήτης, που μπορεί να είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο, π.χ. ΟΤΑ, αποδείξει το αντίθετο), πολλές δασικές εκτάσεις δεν μπορούν να αναδασωθούν ή να αξιοποιηθούν με πρωτοβουλία του ιδιοκτήτη.

2) Πυρκαγιές

Οι ευνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες (μακρά ξηροθερμική περίοδος, υψηλή θερμοκρασία, χαμηλή υγρασία, έλλειψη βροχοπτώσεων, άνεμοι), το είδος της βλάστησης (φρύγανοι, θάμνοι ακανθώδεις, κωνοφόρα, αείφυλλα πλατύφυλλα) μαζί με τους εμπρηστές αποτελούν τις κυριότερες αιτίες πυρκαγιών.

Τόσο τα δάση όσο και οι δασικές εκτάσεις είναι πυροευαίσθητα οικοσυστήματα. Οι πυρκαγιές σε συνδυασμό με την υπερβόσκηση έχουν σαν συνέπεια την υποχώρηση των φυτοκοινωνιών, την αγονοποίηση του εδάφους, την απώλεια των παραγωγικών εδαφών που παρασύρονται στη θάλασσα, την δημιουργία χειμάρρων, καθώς και την αλλοίωση και καταστροφή του φυσικού τοπίου και την παράλληλη μείωση του προστατευτικού πράσινου.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 4

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΜΑΛΕΒΥΖΙ

4.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ

Η επαρχία Μαλεβυζίου παρουσιάζεται στον τομέα του τουρισμού να «εκπροσωπεί» το κυρίαρχο μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης που προέκυψε τα τελευταία τριάντα χρόνια με όλες τις αρνητικές τους συνέπειες. Η εντελώς απρογραμμάτιστη υπερεκμετάλλευση της παραλιακής ζώνης σε αντιπαράθεση με μία ενδοχώρα πλούσια σε φυσικά και πολιτιστικά δεδομένα, τα οποία όμως συνέβαλαν ή (ακόμα και σήμερα) συμβάλλουν και συμμετέχουν στο προσφερόμενο τουριστικό προϊόν.

Η παραλιακή ζώνη της επαρχίας, εκ των πραγμάτων ευνοημένη από την γειτνίασή της με το Ηράκλειο, δέχθηκε μια αρκετά υψηλή πίεση τουριστικών εγκαταστάσεων και δραστηριοτήτων, χωρίς όμως να διαθέτει ούτε τον κατάλληλο σχεδιασμό και προγραμματισμό, αλλά ούτε και τους αντίστοιχους μηχανισμούς για τουριστική ανάπτυξη.

Επιπλέον, στην μεγάλη παραλιακή ζώνη από Ξεροπόταμο ως και τον Αλμυρό και την περιοχή των εκβολών του, υπήρχαν ασύμβατες προς τον τουρισμό εγκαταστάσεις για τις οποίες δεν υπήρχε σε καμία περίπτωση προγραμματισμός αντιμετώπισης των συνεπειών τους. Για την συγκεκριμένη περιοχή ουδέποτε εφαρμόστηκε η μοναδική μελέτη του ρυθμιστικού του Α. Προβελλέγγιου (1965-1967), με την οποία η περιοχή αποκτούσε ένα πραγματικό αναπτυξιακό εργαλείο.

Το ίδιο συνέβη και στην άλλη μεγάλη παραλιακή ζώνη της Αγίας Πελαγίας στην οποία κυριάρχησε η εντελώς απρογραμμάτιστη και άναρχη «Τουριστική Ανάπτυξη». Και στις δύο περιπτώσεις την εγκατάσταση των πρώτων μεγάλων ξενοδοχειακών συγκροτημάτων ακολούθησε η άναρχη και αυθαίρετη δόμηση και συσσώρευση δραστηριοτήτων συναφών του τουρισμού, με αποτέλεσμα η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών να κρίνεται σήμερα από τις χειρότερες του «ανεπτυγμένου» βόρειου άξονα του νησιού.

Την ίδια χρονική περίοδο στην ενδοχώρα της επαρχίας, με εκπληκτικής ομορφιάς ανθρωπογενές και φυσικό τοπίο, εσυντελείτο μία άλλου είδους κατάρρευση. Από την μία η ορεινή ζώνη με τους μικρούς οικισμούς, κύρια στο βορειοδυτικό άκρο της επαρχίας, άρχισε να συρρικνώνεται πληθυσμιακά και συνεπώς παραγωγικά και από την άλλη η ημιορεινή και πεδινή ζώνη «πλήρωνε» τις συνέπειες των κοινωνικό-πολιτιστικών δεδομένων και αλλαγών των τελευταίων

δεκαετιών αλλά και υφίστατο την μείωση του βασικού γεωργικού εισοδήματος λόγω της φυλλοξήρας.

Οι παραπάνω γενικές παρατηρήσεις και εκτιμήσεις οριοθετούν κατά κάποιον τρόπο και προσδιορίζουν τις γεωγραφικές ενότητες στις οποίες ο τουρισμός όχι μόνο έχει επιδράσει κατά διαφορετικό τρόπο αλλά και οι προοπτικές ανάπτυξης και διαχείρισης του δραστηριοποιούνται.

Θα προσπαθήσω παρακάτω να δώσω, για την κάθε γεωγραφική ενότητα ή ζώνη ξεχωριστά, τα κύρια χαρακτηριστικά που συνδέονται με την τουριστική ανάπτυξη και να ανιχνεύσω τις βασικές κατευθύνσεις και προοπτικές που προβάλλουν στα πλαίσια των προβληματισμών και στρατηγικών που απασχολούν αυτή τη χρονική στιγμή τον κρητικό τουρισμό. Παρακάτω θα αναφερθώ στις τρεις διαφορετικές ζώνες, προσπαθώντας να εμβαθύνω την μελέτη στον τουριστικό τομέα κάθε ζώνης ξεχωριστά ώστε να πάρουμε μία αναλυτικότερη εικόνα.

A) Ζώνη 1^η (Ζώνη παραλίας)

Σαν τέτοια έννοουμε την παραλία, περιοχή καθ'όλο το μήκος των ακτών της επαρχίας από τον Ξεροπόταμο μέχρι και τα σύνορα της επαρχίας με το νομό Ρεθύμνης. Το βάθος αυτής της ζώνης εξαρτάται πάντα από άμεση και απροόσκοπη επαφή της ενδοχώρας με την θάλασσα. Έτσι στην ζώνη αυτή εντάσσουμε την περιοχή της Αμμουδάρας, του Αλμυρού και του δήμου Γαζίου, τον όρμο της Παντάναςσας και Παλαιόκαστρου με την κοινότητα Ρογδιάς, τους όρμους Λυγαριάς και Αγίας Πελαγίας με την κοινότητα Αχλάδας, τον όρμο Φόδελε με την ομώνυμη κοινότητα.

Τα κύρια χαρακτηριστικά αυτών των περιοχών είναι η διατήρηση ως ένα βαθμό των βασικών γεωργικών ασχολιών αλλά κυρίως η υπερεκμετάλλευση των φυσικών δεδομένων (κυρίως παραλιών) για τουριστική χρήση με όλες τις παρενέργειες που αυτή η ανάπτυξη δημιουργεί.

Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό σε ότι αφορά στην σύνθεση του ενεργού πληθυσμού αυτής της περιοχής είναι ότι η συντριπτική πλειοψηφία προέρχεται από άλλες περιοχές και κυρίως από το δήμο του Ηρακλείου. Σε ότι αφορά στην κάθε μία ξεχωριστά παραλία (περιοχή), αναφέρονται παρακάτω οι εξής σχέσεις με τον πληθυσμό:

- 1) Στην περιοχή από Ξεροπόταμο έως Αλμυρό, δραστηριοποιούνται πληθυσμοί που προέρχονται κυρίως από το Ηράκλειο και το Γάζι. (Σ'αυτό το σημείο δεν πρέπει να αγνοούμε τη σύνθεση των κατοίκων του δήμου**

Γαζίου εξαιτίας της ανάπτυξης του τα τελευταία χρόνια και του ιδιοκτησιακού καθεστώτος που ισχύει στην περιοχή).

- 2) Στην περιοχή Παντάνασας ή Παλαιόκαστρου δραστηριοποιούνται κυρίως πληθυσμοί από το Ηράκλειο και τη Ρογδιά.
- 3) Στην περιοχή Λυγαριάς και Αγίας Πελαγίας πληθυσμοί από Ηράκλειο και Αχλάδα.
- 4) Στην περιοχή όρμου Φόδελε κυρίως κάτοικοι του Φόδελε και του Ηρακλείου.

Η αναφορά στις παραπάνω σχέσεις γίνεται γιατί θεωρούμε ότι βασικό στοιχείο που συνέβαλε στην τελική εικόνα του φυσικού ή δομημένου περιβάλλοντος αυτής της ζώνης ήταν η αδυναμία των κατοίκων των περιοχών λόγω έλλειψης ενημέρωσης, γνώσης και προγραμματισμού που σχετίζονται με τον χώρο του τουρισμού. Εκ των πραγμάτων δηλαδή, άνθρωποι με ελλιπείς γνώσεις κλήθηκαν να απαντήσουν στο πρόβλημα που λέγεται «μαζικός τουρισμός», ένα φαινόμενο που από τη φύση του απαιτεί πάρα πολύ καλά σχεδιασμένους και προγραμματισμένους χειρισμούς.

Σ' αυτό το φαινόμενο αλυσιδωτές ήταν οι παρενέργειες και κατέχει εξέχουσα θέση ο (κυριολεκτικός) βιασμός ευαίσθητων φυσικών χώρων και βάνανση αισθητική που συμπλήρωνε την άναρχη και αυθαίρετη δόμηση. Ακολούθησε με όλα αυτά η αδιαφορία για οποιασδήποτε μορφής υποδομή σε όλα τα επίπεδα.

Συνέπεια όλων αυτών ήταν η τραγική υποβάθμιση του περιβάλλοντος, η ανάπτυξη κοινωνικών συμπεριφορών ασύμβατων με τα δεδομένα των πληθυσμών των περιοχών αυτών και τέλος η παροχή υποβαθμισμένων υπηρεσιών προς τους τουρίστες. Τα παραπάνω αφορούν την συντριπτική πλειοψηφία, γιατί υπήρχαν και υπάρχουν τα παραδείγματα τα οποία υποδηλώνουν την διαφορετική εκείνη κατάσταση και εικόνα που άρμοζε στην περιοχή.

Συνοπτικά τα κύρια χαρακτηριστικά αυτής της ζώνης είναι:

- 1) Υπερεκμετάλλευση
- 2) Υποβάθμιση ανθρωπογενούς και δομήσεων περιβάλλοντος
- 3) Υποβάθμιση παρεχόμενων υπηρεσιών
- 4) Έλλειψη προγραμματισμού και πληροφόρησης
- 5) Αισθητική υποβάθμιση
- 6) Αλλοίωση παραδοσιακού κοινωνικού ιστού και παραγωγικών δραστηριοτήτων
- 7) Υπεροχή του μαζικού τουρισμού εις βάρος του ποιοτικού
- 8) Ανυπαρξία εναλλακτικών μορφών τουρισμού

B) Ζώνη 2^η (Ορεινή περιοχή)

Γεωγραφικά προσδιορίζεται στις βορειοανατολικές υπώρειες του Ψηλορείτη και περιλαμβάνει την ομάδα οικισμών Δαμάστας και Μαραθου στο βορειότερο τμήμα, Γωνιές, Καμαριώτη, Αηδονοχώρι, Καμαράκι και Αστυράκι στο κεντρικό τμήμα και τον Κρουσώνα στο νοτιότερο τμήμα.

Οι τρεις αυτές περιοχές ενώ έχουν κοινά χαρακτηριστικά σε ότι αφορά την γεωμορφολογία και τις παραγωγικές δραστηριότητες τους διαφέρουν σε ότι αφορά την εξέλιξη τους τα τελευταία χρόνια. Η ομάδα των μικρών οικισμών ακολούθησε μια φθίνουσα πληθυσμιακή πορεία με αντίκτυπο και στην παραδοσιακή παραγωγική (κύρια αγροτική και κτηνοτροφική) δραστηριότητα.

Η περίπτωση του Κρουσώνα είναι χαρακτηριστική όπως και άλλων ημιορεινών – ορεινών Κεφαλοχωριών της Κρήτης, των οποίων το πληθυσμιακό μέγεθος και η δυνατή (αυστηρών παραδοσιακών αρχών) πολιτιστική προέλευση, βοήθησαν να αντέξουν την κατάρρευση που παρατηρήθηκε σε μικρότερους οικισμούς. Σ' αυτήν παρατηρείται μικρή τουριστική δραστηριότητα (κυρίως τουρισμός διέλευσης) παράλληλα με την μικτή (αγροτική – κτηνοτροφική) παραδοσιακή, παραγωγική δραστηριότητα.

Σε ορισμένους οικισμούς (Αστυράκι, Γωνιές, Κρουσώνα) σημειώθηκαν μικρές επενδύσεις στον τομέα του Αγροτουρισμού στα πλαίσια της Κοινοτικής πρωτοβουλίας LEADER 1. Παρ' όλα αυτά και παρά το γεγονός της ύπαρξης περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και ενδιαφέροντος, η προσπέλαση τουρισμού παραμένει σε πολύ χαμηλά επίπεδα που σε συνδυασμό με την ανυπαρξία επενδυτικών πρωτοβουλιών δεν επιτρέπει να μιλάμε για αξιόλογη παρουσία του τουρισμού στην ευρύτερη περιοχή.

Συνοψίζοντας τα κύρια χαρακτηριστικά της ζώνης 2 θα λέγαμε ότι:

- 1) Διαθέτει εκπληκτικής ομορφιάς και ενδιαφέροντος φυσικό τοπίο
- 2) Παρατηρούνται σε μεγάλη κλίμακα, αλλά αναστρέψιμες αλλοιώσεις του φυσικού περιβάλλοντος (κυρίως ανεξέλεγκτη διάνοιξη αγροτικο-κτηνοτροφικών δρόμων, περιφράξεις και αποθέσεις σκουπιδιών)
- 3) Παρά το γεγονός της ύπαρξης ιδιαίτερου ενδιαφέροντος αρχιτεκτονικής και πολεοδομικής φυσιογνωμίας, στους περισσότερους οικισμούς, η εγκατάλειψη και ανυπαρξία κάθε είδους φροντίδας επιβάλλει μία εικόνα στα όρια της αισθητικής παρακμής.
- 4) Πλούσιο ανθρώπινο δυναμικό και πολιτισμικό υπόβαθρο κάτω από την επιφανειακή εικόνα παρακμής που επικρατεί

- 5) Ανυπαρξία κάθε είδους υποδομής οργανωμένης υποδοχής τουριστών και μεγάλη έλλειψη πληροφόρησης και γνώσεων περί του τουρισμού και ιδιαίτερα των εναλλακτικών μορφών τουρισμού για τις οποίες υπάρχει αξιόλογο περιβάλλον και προϋποθέσεις ανάπτυξης.

Γ) Ζώνη 3" (Πεδινή-Ημιορεινή)

Η ζώνη αυτή είναι κυρίως η περιοχή που περιλαμβάνεται ανάμεσα στην οδό Ηρακλείου Μεσσαράς και τις ανατολικές υπώρειες του Ψηλορείτη. Χαρακτηρίζεται γεωμορφολογικά από τις κατάφυτες κοιλάδες και λόφους που καταλήγουν στο πεδινό τμήμα της περιοχής Γαζίου και Αμμουδάρας. Οι κυρίαρχες καλλιέργειες ελιάς και αμπελιού σε συνδυασμό με μικρούς θόλους άγριας χαμηλής βλάστησης κυρίως στις απότομες πλαγιές δημιουργούν ένα τοπίο υψηλής αισθητικής ποιότητας.

Οι οικισμοί άσχετα με τον πληθυσμό τους παρουσιάζουν μια πιο συγκροτημένη εικόνα από αυτήν των ορεινών οικισμών. Παράλληλα με τους παλιούς πυρήνες των οικισμών στους οποίους διακρίνουμε αξιόλογα δείγματα αρχιτεκτονικής και πολεοδομικής οργάνωσης αναπτύσσονται οι μεταγενέστερες και πιο πρόσφατες επεμβάσεις, οι οποίες ως ένα βαθμό θεωρούμε ότι δεν αλλοιώνουν σημαντικά το πρωτογενές περιβάλλον. Σίγουρα και η οικοδομική έκρηξη των δεκαετιών του '70 και του '80 έχει αφήσει τα ίχνη της άλλα σε μεγάλο βαθμό είναι αναστρέψιμα.

Η σημαντική παράδοση στους τομείς της ελιάς και του αμπελιού σε συνδυασμό με την ιστορικότητα των περισσότερων οικισμών δημιουργεί ένα πολύ ενδιαφέρον πλαίσιο ανάπτυξης εναλλακτικών τουριστικών δραστηριοτήτων. Συνοψίζοντας τα κύρια χαρακτηριστικά της ζώνης 3, θα λέγαμε ότι:

- 1) Υπάρχει παντελής έλλειψη τουρισμού ακόμα και διέλευσης (με εξαίρεση τις περιοχές των οικισμών Τυλίσσου, Πρινιά και Αγίας Βαρβάρας για διαφορετικούς λόγους σε κάθε περίπτωση).
- 2) Οι φυσικές καταλληλότητες και ο ανθρώπινος παράγοντας βρίσκονται σε αρκετά υψηλό βαθμό ετοιμότητας για υποδομή δραστηριοτήτων εναλλακτικών μορφών τουρισμού
- 3) Το ανθρωπογενές περιβάλλον (αρχιτεκτονική-μνημεία) είναι ιδιαίτερης αισθητικής αξίας και κυρίως οι παλιοί πυρήνες των οικισμών
- 4) Οι καθημερινές ανθρώπινες δραστηριότητες και παραγωγικές διαδικασίες ευνοούν σημαντικά την ανάπτυξη του αγροτουρισμού
- 5) Το μεγάλο πλεονέκτημα της περιοχής συγκριτικά με άλλες της ευρύτερης περιοχής του νομού Ηρακλείου είναι η εύκολη

πρόσβαση με την γειτονική παραλία και την αναπτυγμένη τουριστικά περιοχή του Ηρακλείου.

4.2 ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ

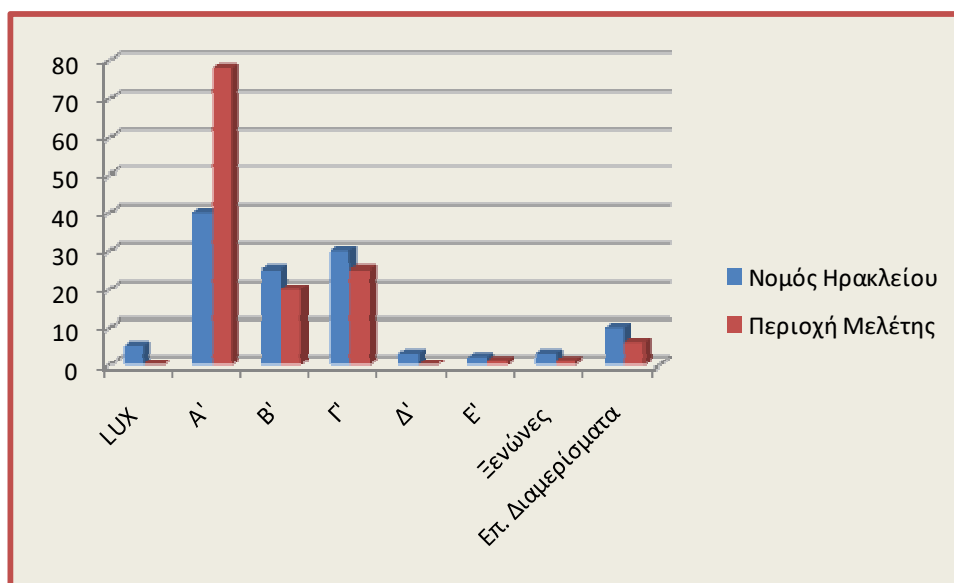
Η περιοχή μελέτης βρίσκεται σε ένα από τους πλέον ανεπτυγμένους τουριστικά νομούς της χώρας που έχει όμως σαν κύριο χαρακτηριστικό την άνιση κατανομή του ξενοδοχειακού δυναμικού και της τουριστικής υποδομής γενικότερα μεταξύ των βορείων παραλίων και του υπόλοιπου τμήματος (νότια παράλια, ενδοχώρα). Το ξενοδοχειακό δυναμικό της περιοχής μελέτης παρουσιάζεται παρακάτω.

Ο αριθμός των ξενοδοχειακών μονάδων ανέρχεται στις 59 το 2003 και αντιστοιχεί στο 10,6% του συνόλου των μονάδων του νομού Ηρακλείου, ενώ το 1993 οι μονάδες ήταν 47 και αντιστοιχούσαν 9,5% του συνόλου.

Ο αριθμός των κλινών της περιοχής μελέτης αυξάνεται το 2003 σε 8.400 από τις 6.800 του 1993. Η ποσοστιαία αύξηση ανέρχεται σε 9,6%, υψηλότερη δηλαδή από εκείνη του νομού (9.6% στο ίδιο διάστημα), με αποτέλεσμα η περιοχή μελέτης να αυξήσει την συμμετοχή της στο σύνολο των κλινών του νομού από το 16,3% του 1993 σε 17.1% το 2003. Η μέση δυναμικότητα των ξενοδοχείων (που προκύπτει από την διαίρεση κλινών ανά μονάδες) ανέρχεται σε 142,3 κλίνες ανά μονάδα στην περιοχή μελέτης, έναντι μόλις 87,2 κλινών ανά μονάδα που αντιστοιχεί στο σύνολο του νομού.

Από τα παρακάτω φαίνεται ότι οι ξενοδοχειακές μονάδες της περιοχής έχουν μεγαλύτερο μέσο μέγεθος από το σύνολο του νομού. Η ποσοστιαία κατανομή των ξενοδοχειακών κλινών κατά τάξη στην περιοχή μελέτης και στο νομό Ηρακλείου το έτος 2003, σύμφωνα με στοιχεία του ΕΟΤ παρουσιάζεται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΛΙΝΩΝ (2003)

ΠΗΓΗ: ΕΟΤ

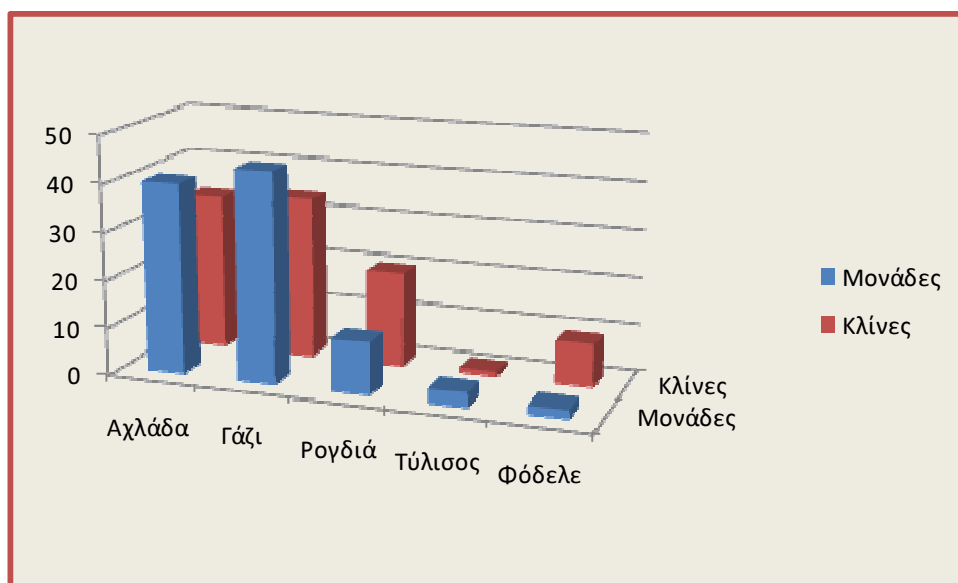
Όπως φαίνεται και στο διάγραμμα, από την περιοχή μελέτης απουσιάζουν οι ξενοδοχειακές μονάδες της κατηγορίας πολυτέλειας (LUX). Όμως στην Α' τάξη συγκεντρώνεται το 76% των κλινών της περιοχής, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό του νομού Ηρακλείου είναι 39%. Λόγω του εντυπωσιακού ποσοστού κλινών που συγκεντρώνεται στην Α' τάξη σε όλες τις υπόλοιπες κατηγορίες τα ποσοστά είναι ελαφρά και σημαντικά χαμηλότερα από τα αντίστοιχα του νομού.

Μάλιστα στις χαμηλής στάθμης ξενοδοχειακές μονάδες (Δ' και Ε' τάξη) υπάρχει μόλις 1 μονάδα που συγκεντρώνει το 0,8% των κλινών, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό του νομού είναι 4,6%. Οι κλίνες Α' τάξης που υπάρχουν στην περιοχή μελέτης αντιστοιχούν στο 30% των κλινών Α' τάξης του νομού. Τα αντίστοιχα ποσοστά των υπολοίπων κατηγοριών είναι σημαντικά χαμηλότερα (B' τάξης 11,7%, επιπλωμένων διαμερισμάτων 9,2% κλπ).

Σχετικά με την χωροταξική κατανομή του ξενοδοχειακού δυναμικού πρέπει να σημειωθεί ότι μοιράζεται και τους 5 ΟΤΑ της περιοχής μελέτης. Οι ΟΤΑ αυτοί είναι 4 παράλιοι και η κοινότητα Τυλίσσου στην οποία βρίσκεται μία μονάδα δυναμικότητας 62 κλινών.

Η ποσοστιαία κατανομή των ξενοδοχειακών μονάδων και κλινών της περιοχής μελέτης σύμφωνα με στοιχεία του ΕΟΤ για το έτος 2003 παρουσιάζεται στο επόμενο διάγραμμα.

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΑΤΑ ΟΤΑ (2003)

ΠΗΓΗ: ΕΟΤ

Όπως φαίνεται από την εικόνα του διαγράμματος, το μεγαλύτερο μέρος του ξενοδοχειακού δυναμικού συγκεντρώνεται στο Δήμο Γαζίου (44% των μονάδων και 35% των κλινών) και ακολουθεί η κοινότητα Αχλάδας (40% των μονάδων και 33% των κλινών). Μικρότερη ποσοστιαία συμμετοχή στο σύνολο του ξενοδοχειακού δυναμικού έχουν οι κοινότητες Ρογδιάς, Φόδελε και Τύλισσος. Αξίζει να σημειωθεί ότι το άθροισμα των κλινών των ΟΤΑ Γαζίου, Αχλάδας και Ρογδιάς αντιστοιχεί στο 14% του συνόλου του νομού. Από τα παραπάνω δεδομένα είναι φανερή η ανισοκατανομή του ξενοδοχειακού δυναμικού της περιοχής μεταξύ των παραλιών και των ΟΤΑ της ενδοχώρας.

Θεωρείται δεδομένο ότι στην περιοχή υπάρχει μεγαλύτερος αριθμός ξενοδοχείων από αυτόν που αναφέρεται στο έτος 2003, ενώ εκτιμάται ότι υπάρχει και παραξενοδοχεία, το μέγεθος της οποίας δεν είναι δυνατό να υπολογιστεί. Στην περιοχή μελέτης υπάρχουν ακόμα μονάδες ενοικιαζόμενων-επιπλωμένων δωματίων, για τις οποίες υπάρχουν τα παρακάτω στοιχεία: το 2003 οι μονάδες της περιοχής ανέρχονταν σε 140 και αντιστοιχούσαν στο 15% του νομού Ηρακλείου. Το 1993 οι μονάδες ήταν 123 και το ποσοστό ήταν μικρότερο κατά μία ποσοστιαία μονάδα (13,9%).

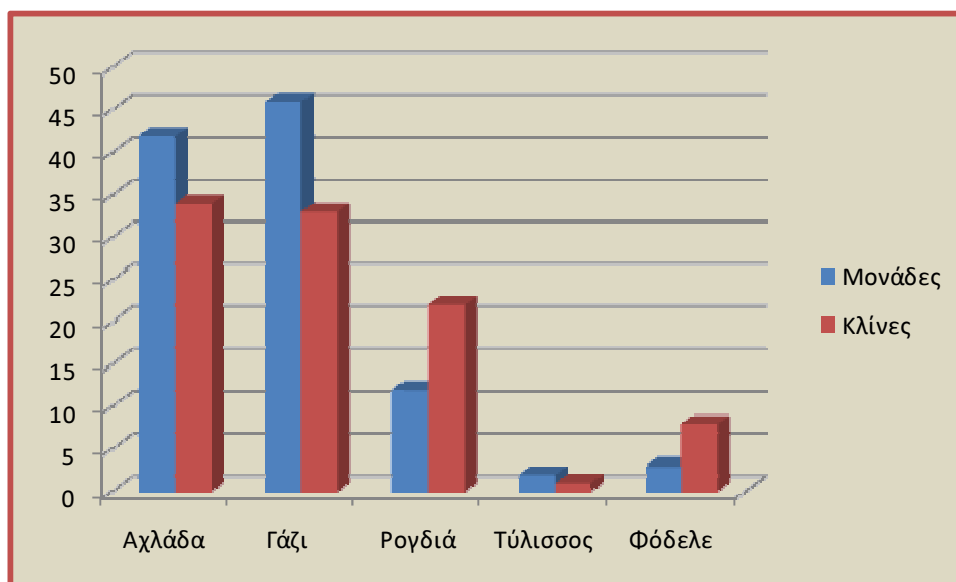
Οι κλινες αυξήθηκαν κατά 15% το 2003 σε σχέση με το 1993 (από 2.400 σε 3.100) και παρουσιάζουν τον ίδιο ρυθμό αύξησης με το σύνολο του νομού (επίσης 15%). Έτσι η ποσοστιαία συμμετοχή της

περιοχής στο σύνολο των κλινών του νομού εμφανίζει το ίδιο ποσοστό τα έτη 2003 και 1993, δηλαδή 19%.

Από τις 3.100 κλίνες που διαθέτει η περιοχή μελέτης το 2003, οι 3.040 έχουν λουτρό (δηλαδή ποσοστό 98%), ενώ χωρίς λουτρό είναι το υπόλοιπο 2% του συνόλου. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τον νομό Ηρακλείου είναι 96% με λουτρό και 4% χωρίς λουτρό, δηλαδή η περιοχή μελέτης έχει υψηλότερο ποσοστό στα δωμάτια με λουτρό σε σχέση με τον νομό. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι κλίνες των ενοικιαζόμενων δωματίων με λουτρό αποτελούν το 16% του συνόλου αντίστοιχων κλινών του νομού, ενώ αυτές που δεν διαθέτουν λουτρό μόλις το 5% του νομού.

Η μέση δυναμικότητα των μονάδων ενοικιαζόμενων δωματίων ανέρχεται σε 23 κλίνες ανά μονάδα το 2003, ενώ ο αντίστοιχος αριθμός για το σύνολο του νομού βρίσκεται σε ελαφρά χαμηλότερο επίπεδο, δηλαδή στις 20 κλίνες ανά μονάδα. Το σύνολο των μονάδων και κλινών ενοικιαζόμενων δωματίων της περιοχής μελέτης συγκεντρώνεται στις 4 ΟΤΑ, σύμφωνα με στοιχεία του ΕΟΤ για τα έτη 1993-2003. Η ποσοστιαία κατανομή των μονάδων και των κλινών ενοικιαζόμενων δωματίων της περιοχής μελέτης για το έτος 2003 παρουσιάζεται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΟΝΑΔΩΝ ΚΑΙ ΚΛΙΝΩΝ
ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΩΝ-ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΔΩΜΑΤΙΩΝ ΚΑΤΑ
ΟΤΑ(2003)

Όπως φαίνεται και από το διάγραμμα, στην κοινότητα Αχλάδας συγκεντρώνεται το 42% των μονάδων και το 33% των κλινών της περιοχής. Σημαντικά επίσης ποσοστά εμφανίζει ο Δήμος Γαζίου (45% των μονάδων και 33% των κλινών), ενώ ελάχιστη ποσοστιαία συμμετοχή έχουν οι δύο άλλες κοινότητες (Ρογδιά και Φόδελε).

Από τα παραπάνω στοιχεία είναι φανερό ότι υπάρχει ανισοκατανομή του δυναμικού των ενοικιαζόμενων δωματίων, αφού σε μόλις δύο ΟΤΑ (Αχλάδας και Γαζίου) συγκεντρώνεται το 88% από το σύνολο των κλινών της περιοχής μελέτης. Όσον αφορά τη μέση δυναμικότητα των μονάδων πρέπει να σημειωθεί ότι εμφανίζεται υψηλότερη στο Δήμο Γαζίου (22,8 κλίνες ανά μονάδα) και ακολουθεί η κοινότητα Αχλάδας (18,7 κλίνες ανά μονάδα), ενώ σημαντικά χαμηλότερη είναι στις δύο άλλες κοινότητες (Ρογδιά 11,3 κλίνες ανά μονάδα και Φόδελε 11,5 κλίνες ανά μονάδα).

4.3 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΕΠΤΥΓΜΕΝΗ ΠΑΡΑΛΙΑΚΗ ΖΩΝΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΑΛΕΒΥΖΙΟΥ

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η παραλιακή ζώνη της επαρχίας δέχεται το σύνολο σχεδόν του τουρισμού της περιοχής, που ταυτόχρονα αποτελεί ένα μεγάλο ποσοστό του τουρισμού ολόκληρης της Κρήτης. Το γεγονός της συγκέντρωσης του τουρισμού στην παραλιακή ζώνη δεν είναι τυχαίο γιατί είναι δεδομένο και γνωστό ότι οι παράκτιες ζώνες αποτελούν προνομιούχους χώρους εγκατάστασης πληθυσμού και δραστηριοτήτων από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα.

Παράλληλα όμως μ'αυτήν την συγκέντρωση πληθυσμών που διογκώνεται με την παρουσία των τουριστών παρουσιάζονται εκείνες οι επιπτώσεις που απορρέουν από αυτό καθ'αυτό το γεγονός της επαφής και γειτνίασης στεριάς και θάλασσας. Παράλληλα με την εγκατάλειψη της ενδοχώρας από τον δυναμικό της πληθυσμό και την μετακίνηση του προς τα παράλια παρουσιάζονται και αναπτύσσονται εκείνα τα φαινόμενα που η αλόγιστη τουριστική υπερανάπτυξη της παράλιας ζώνης του Μαλεβυζίου απεικονίζει πολύ εύγλωττα στον κοινωνικό κυρίως και οικονομικό τομέα.

Η απότομη αύξηση της αξίας γης και συνεπακόλουθα των κτισμάτων οδηγεί σε συγκρούσεις συμφερόντων ατόμων, ομάδων και φορέων με αποτέλεσμα αφ' ενός μεν να σημειωθούν σημαντικές αλλαγές στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, αφ' ετέρου να υπάρξει αμφισβήτηση δραστηριοτήτων που έχουν βαρύνοντα χαρακτήρα (π.χ. λειτουργία εργοστασίου ΔΕΗ και εγκαταστάσεων καυσίμων στα Λινοπεράματα).

Επιπλέον, αναδεικνύονται τα αυτοκαταστροφικά φαινόμενα που ο ίδιος ο μαζικός τουρισμός παρουσιάζει στις περιπτώσεις της απρογραμμάτιστης ανάπτυξης και εξάπλωσης του στην περιοχή κυρίως της Αμμουδάρας.

Είναι γνωστό ότι ο μαζικός τουρισμός είναι ίσως η μοναδική παραγωγική δραστηριότητα που παρουσιάζει τόσο υψηλού βαθμού αυτοκαταστροφικά φαινόμενα, αφού η ίδια η υπερανάπτυξή του οδηγεί πολλές φορές στην αυτοκατάργησή του.

Κάτι που ήδη αρχίζει να διαφαίνεται στην περιοχή αλλά ευτυχώς βρισκόμαστε ακόμα στη φάση που τα προβλήματα είναι αναστρέψιμα και επιδέχονται ρυθμιστικές παρεμβάσεις άμεσες όμως και αναγκαίες. Επειδή είναι ξεκάθαρο πλέον ότι δεν μπορούμε να μιλάμε για κατάργηση του τουρισμού στην περιοχή, αλλά για ποιοτική αναβάθμιση και όχι διόγκωσή του, θα πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπ' όψη τις παρενέργειες που επιφέρει ο τουρισμός της περιοχής προς

δύο κυρίως κατευθύνσεις. Η μία είναι τουρισμός και περιβάλλον και η δεύτερη τουρισμός και πολιτισμός.

Είναι δεδομένο ότι η ποικιλομορφία και η ευπάθεια του φυσικού περιβάλλοντος επηρεάζει σημαντικά την ποικιλότητα των πολιτιστικών εκφράσεων ενός τόπου. Κάτω από αυτή την οπτική θα αναζητήσουμε παρακάτω να κωδικοποιήσουμε τις επιπτώσεις που έχει προκαλέσει ο μαζικός τουρισμός και οι συναφείς δραστηριότητες στην περιοχή των βορείων παραλίων της επαρχίας Μαλεβυζίου, ώστε να εξάγουμε συγκροτημένα συμπεράσματα αφ' ενός μεν για τη «θεραπεία» αυτών των επιπτώσεων αλλά και την αποφυγή τους στις υπόλοιπες περιοχές της επαρχίας.

1) Επιπτώσεις στις χρήσεις γης

Παρατηρείται η προσέλκυση και εγκατάσταση χρήσεων που ακολούθησαν τα διάφορα τουριστικά έργα (π.χ. μάντρες υλικών, βιοτεχνικές δραστηριότητες), σε συνάρτηση με τον εκτοπισμό υφιστάμενων χρήσεων γης, την απώλεια γεωργικής γης και με τις δραματικές επιπτώσεις στις αξίες γης.

2) Ρύπανση

Κυρίως στον τομέα της λειτουργίας και ανυπαρξίας πολλές φορές των βιολογικών καθαρισμών και πρόκληση προβλημάτων κατά τη διάρκεια κατασκευής έργων. Προβλήματα σημαντικού θορύβου, κυρίως από την αλματώδη αύξηση στην περιοχή νυχτερινών κέντρων και την αύξηση της κυκλοφορίας κάθε μορφής οχημάτων.

3) Επιπτώσεις στην χλωρίδα και πανίδα

Κύρια επίπτωση είναι αυτή της ανάπτυξης των τουριστικών εγκαταστάσεων σε ευαίσθητες περιοχές εξαφανίζοντας πολλές φορές την εντόπια βλάστηση και αντικαθιστώντας την με δήθεν «ωραιοποιήσεις» και «αναμορφώσεις» χρησιμοποιώντας ξενικά φυτά.

4) Οπτική ρύπανση

Η κυριαρχία των αυθαίρετων κατασκευών στην περιοχή, κυρίως στην Αμμουδάρα, είναι δεδομένη με συνεπακόλουθα την κακογουστιά

και την αισθητική υποβάθμιση. Οι κατασκευές χωρίς «μέτρο» και συγκροτημένη αισθητική εικόνα κυριαρχούν δημιουργώντας ένα δομημένο τοπίο που έρχεται σε μεγάλη αντίθεση με την παράδοση του τοπίου και τις φυσικές επιβολές του.

5) Επεμβάσεις στα φυσικά συστήματα

Οι επιπτώσεις στον τομέα αυτό προήλθαν από την κατασκευή των τουριστικών συγκροτημάτων και συναφών των υποδομών που έγιναν «μπαζώνοντας» ακτές, σκεπάζοντας κοίτες χειμάρρων, ισοπεδώνοντας λόφους, αξιοποιώντας το ανάγλυφο ολόκληρων περιοχών, κλπ.

6) Επιπτώσεις στην κοινωνικό-οικονομική υποδομή

Αυτές επικεντρώνονται κυρίως στην ανατροπή ορισμένων μορφών της υφιστάμενης κοινωνικής και οικονομικής υποδομής όπως π.χ. ελάττωση της βιωσιμότητας υφιστάμενων δραστηριοτήτων, όχληση από τη διακίνηση υπερβολικού αριθμού οχημάτων και μηχανημάτων, δυσχέρεια στην πρόσβαση του κοινού στις ακτές, κλπ.

7) Επιπτώσεις σε πολιτισμικά φαινόμενα

Αυτές αφορούν την απώλεια ή την υποβάθμιση στοιχείων της παραδοσιακής ζωής ή αρχιτεκτονικής ή άλλων πολιτισμικών στοιχείων.

8) Έμμεσες επιπτώσεις

Αυτές προκαλούνται κυρίως από τα έργα υποδομής που η τουριστική πίεση επιβάλλει (π.χ. οδικό δίκτυο, ηλεκτρισμός, τηλεπικοινωνίες, υδατοπρομήθεια, αποχέτευση, αποκομιδή σκουπιδιών, κλπ.)

4.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

A) Συμπεράσματα

Ο κλάδος του τουρισμού ανήκει στον τριτογενή τομέα (όπως εμπόριο, υπηρεσίες κλπ.) που είναι ο δεύτερος σε μέγεθος τομέας στην περιοχή και με μεγάλα περιθώρια και δυνατότητες από πλευρά προοπτικής, αφού προσελκύει μεγάλο αριθμό επισκεπτών που στην πλειοψηφία τους είναι υψηλού επιπέδου.

Ο τομέας του τουρισμού έχει ιδιαίτερη σημασία για την περιοχή για το λόγο ότι λειτουργεί συμπληρωματικά τόσο προς τον πρωτογενή τομέα (διαφορετική περίοδος χρονικής αποσχόλησης), όσο και προς τον δευτερογενή (μεταποίηση, κατασκευές) αλλά και σε πολλές περιπτώσεις με τον ίδιο τον τριτογενή τομέα δημιουργώντας έτσι πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα.

Ταυτόχρονα όμως η τουριστική ανάπτυξη, όπως εξελίσσεται σήμερα, είναι πλήρως εξαρτημένη από το κύκλωμα του οργανωμένου μαζικού τουρισμού που σε συνδιασμό με την έλλειψη αναπτυξιακής στρατηγικής έχει σαν αποτέλεσμα την άνιση χωρικά ανάπτυξη, την ποιοτική υποβάθμιση, την αλλοίωση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος αλλά και την δημιουργία κλίματος αβεβαιότητας για το μέλλον.

Παράλληλα εκτιμάται ότι ο τομέας του τουρισμού έχει μια αφεαυτού δυναμική στην περιοχή, η οποία μπορεί με τις κατάλληλες ενέργειες και παρεμβάσεις να αναπτυχθεί και στην ενδοχώρα ώστε να λειτουργήσει σαν συμπληρωματικό εισόδημα προς το γεωργικό που τα τελευταία χρόνια συρικνώνεται.

Απαραίτητη προϋπόθεση γιαυτό είναι να δοθεί η πέπουσα βαρύτητα σε ότι αφορά την δημιουργία της κατάλληλης υποδομής και της παροχής αναβαθμισμένων υπηρεσιών στις περιοχές εκείνες που παρουσιάζουν δυνατότητες ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού.

B) Προτάσεις

Είναι σαφές ότι ο τουρισμός είναι ανεπτυγμένος στην παραλιακή ζώνη αλλά σχεδόν ανύπαρκτος στην ενδοχώρα της περιοχής.

Βασική επιδίωξη θα πρέπει να αποτελεί η ανάπτυξη νέων ήπιων μορφών τουρισμού που θα λειτουργήσουν συμπληρωματικά προς το γεωργικό εισόδημα των ντόπιων κατοίκων, με έμφαση στον λεγόμενο "εναλλακτικό τουρισμό" (αγροτουρισμός, φυσιολατρικός τουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός κλπ.) και με άμεσες, θετικές επιπτώσεις στην αξιοποίηση των τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών.

Παράλληλα βέβαια θα είναι η επιδίωξη για την δημιουργία κατάλληλων υποδομών, την προστασία και αξιοποίηση των

τουριστικών πόρων (φυσικών τοπίων, αρχαιολογικών, ιστορικών, πολιτιστικών χώρων και στοιχείων), την αναβάθμιση των υπηρεσιών, την στήριξη με κάθε τρόπο των επαγγελματιών της περιοχής και την ενθάρυνση της συνεργασίας μεταξύ τους και προπάντων, την αποτροπή άναρχης τουριστικής ανάπτυξης.

Ο τουρισμός που γνωρίζει η ενδοχώρα της περιοχής μελέτης έχει χαρακτήρα επίσκεψης λίγων ωρών με εκδρομές ατομικές και ομαδικές και ελάχιστη παραμονή. Η ενασχόληση των ντόπιων κατοίκων είναι αρκετά περιορισμένη με εξαίρεση εκείνους που απασχολούνται εποχιακά σε τουριστικές επιχειρήσεις των παραλιών.

Η περιοχή διαθέτει πλούσιες φυσικές ομορφιές, ιστορικά μνημεία, πολιτιστική φυσιογνωμία και ξεχωριστή παράδοση. Τα στοιχεία αυτά εφόσον αξιοποιηθούν (κατάλληλες ενέργειες, ορθολογική διαχείριση) μπορούν να δημιουργήσουν ένα σημαντικό τουριστικό ρεύμα ήπιας μορφής και να δώσουν την δυνατότητα ανάπτυξης ενός μεγάλου πλέγματος τουριστικών δραστηριοτήτων, όπως π.χ. αγροτουρισμός, περιηγητικός, πολιτιστικός τουρισμός κλπ.

Κύριο γνώρισμα της ενδοχώρας είναι επίσης η έλλειψη υποδομής για την υποδοχή και παραμονή των επισκεπτών στα χώρια της περιοχής. Είναι αναγκαία λοιπόν η ενθάρυνση και η στήριξη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών προς αυτή τη κατεύθυνση που σαφέστατα θα συμβάλλει στη τουριστική ανάπτυξη της ενδοχώρας.

Αλλά και στην παραλίακη ζώνη πρέπει να υπάρξει μια συνεχής ανάπτυξη. Οι αναβαθμίσεις των παραλιών και η καθαρή διατήρηση τους είναι βασικός παράγοντας ως πόλος έλξης των τουριστών. Για την επίτευξη αυτού του στόχου απαιτείται βελτίωση της τουριστικής και βασικής υποδομής της περιοχής και αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολείται με τον κλάδο μέσα από την εκπαίδευση και κατάρτιση του.

Σίγουρα όλα τα παραπάνω δεν είναι εύκολα και προδιαθέτουν μελετημένο σχεδιάσμο και επάρκεις πρόγραμμα για να υλοποιηθούν, αλλά ότι αξίζει πονάει και είναι δύσκολο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Τουριστική ανάπτυξη
Περικλής Ν. Λύτρας

Τουριστική Οικονομία
Adrian Bull

Ποιοτικά χαρακτηριστικά και τάσεις ζήτησης
εσωτερικού τουρισμού
Πάρις Τσάρτας, Ευδοκία Μανώλογλου, Άννα Μάρκου

Τουρισμός
Γεώργιος Δημ. Κολτσιδόπουλος

Τουριστικό Μάρκετινγκ
Ιωάννης Πρωτοπαπαδάκης

Τουριστική Οικονομική
Δημήτρης Λαγός

Θαλάσσιος Τουρισμός
Δημήτρης Μυλωνόπουλος

Εισαγωγή στον τουρισμό
Stephen J.

Τουριστική Ψυχολογία
Περικλής Λύτρας

Ο άλλος τουρισμός
Γιάννης Σχίζας

Οικοτουρισμός
David A. Fennell

Τοπική παράδοση και πολιτισμικός τουρισμός
Γεώργιος Π. Ροντογιάννης

Τουριστική ανάπτυξη
Σοφία Αυγερινού-Γεράσιμος Ζαχαράτος

Επίσης οι παρακάτω ιστοσελίδες :
<http://www.oaed.gr>

<http://www.minenv.gr>

<http://www.gazi.gov.gr/index.php>

<http://www.culture.gr/culture/gindex.jsp>

<http://www.hhf.gr>

<http://www.visitgreece.gr>

<http://www.ite.gr>

<http://www.eommex.gr>

<http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>